

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

På hvilken måte kan man vise populærkulturelle uttrykk for religion i en postsekulær kontekst?

Ranja Mathisen

Veileder

Professor i etikk Gunnar Heiene

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen*

Det teologiske menighetsfakultet, 2017, vår

AV505: Masteravhandling (30 ECTS)]

Erfaringsbasert master i KRLE/religion og etikk

Antall ord: 23 728

Sammendrag

Avhandlingens problemstilling er: «På hvilken måte kan man vise populærkulturelle uttrykk for religion i en postsekulær kontekst?» Som en veiledning for å kunne svare på dette, er det laget tre forskningsspørsmål:

Det første forskningsspørsmålet er hva som kjennetegner et postsekulært samfunn. Her er det Jørgen Habermas sin teori som ligger til grunn for et slikt samfunn. I den forbindelse, vil jeg også gjøre rede noen sekulariseringsteorier. Det er fordi Habermas understreker at postsekulære samfunn må ha vært sekulære først. Denne avhandlingen trenger også et bakteppe om religion og populærkultur før jeg legger fram analysematerialet. Dette er også å finne i teorikapittelet.

Som metode for analysen i kapittel 4, har jeg brukt religionsforsker Gordon Lynch' tre tilnærminger. Ved å ha et forfatterfokus, et tekstfokus og et etnografisk fokus, mener han at vi kan studere og forstå religion og populærkultur. Mitt empiriske materialet er to artister med hvert sitt produkt. Den irske artisten Hozier og sangen *Take Me To Church* med tilhørende video, og den norske sangeren Tooji med sitt produkt; *Father*. En analyse av dette materialet gir meg svar på forskningsspørsmål to og tre: Hvordan religion kommer til uttrykk i de populærkulturelle uttrykkene og hvordan publikum tolker og mottar produktene. I forbindelse med hvordan publikum (etnografisk tilnærming) tolker og mottar de populærkulturelle uttrykkene, har jeg en empiri basert på ulike svar i kommentarfelt som ligger ute på det digitale nettet.

Det ligger implisitt i min problemstilling at vi i dag har tegn på at vi lever i et postsekulært samfunn. Min avhandling søker derfor svar i hvordan religion vises i et populært kulturelt uttrykk i et slikt samfunn. Konklusjonen er at religion vises på mange måter gjennom popindustrien. I mine eksempler, fungerer uttrykkene også som kritikere til religiøse, etablerte og tradisjonelle doktriner. Både artistene, tekstene og videoene opptrer som «deltakere» i debatten om hvordan den tradisjonelle kristne læren møter det moderne samfunnet.

Forord

Det vil være løgn å si at det siste året har vært en dans på roser. Full jobb som kontaktlærer i ungdomsskolen i tillegg til å skrive en masteravhandling, har tatt på. Det har vært dager hvor jeg har stått og stampet og lurt på om jeg noen gang ville bli ferdig. Jeg er fornøyd med valget av min problemstilling, og jeg syntes det har vært en interessant og lærerik prosess.

I den anledning er det på sin plass å takke min veileder gjennom denne prosessen; Gunnar Heiene ved Det teologiske Menighetsfakultet. Jeg føler at samtalene på kontoret ditt har vært konstruktive, og at du har gitt meg gode tilbakemeldinger og bekreftelser om veien videre. Jeg vil også takke medstudenter på kullet mitt. Gruppen vi har hatt på Facebook gjennom hele studiet, har vært gull verdt. Det har vært godt å ha dere i ryggen, og det har ikke manglet på oppmuntrende ord i prosessen eller å få hjelp med utfordringer som har oppstått.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	6
1.1	Bakgrunn og motivasjon	6
1.2	Presentasjon av tema	6
1.3	Problemstilling.....	7
1.4	Kildemateriale	8
1.4.1	Faglitteratur	8
1.4.2	Empirisk materiale; artister og sangtekster med tilhørende videoer	8
1.4.3	Analyse av det empiriske materialet.....	9
1.4.4	Publikums mottakelse av det populærkulturelle produktet	9
1.5	Struktur i avhandlingen	10
2	TEORETISK BAKGRUNN.....	11
2.1	Religion og det moderne, sekulære samfunnet.....	11
2.2	Det postsekulære samfunnet	13
2.3	Religion og populærkultur	16
3	METODE	18
3.1	Analyseverktøy	18
3.2	Forfatterbasert tilnærming.....	19
3.3	Tekstbasert tilnærming	20
3.4	En narrativ og diskursiv vinkling av videomaterialet	22
3.5	Etnografisk tilnærming – publikums mottakelse av produktet.....	24
4	ANALYSE AV FORFATTER (ARTIST), TEKST OG VIDEO	25
4.1	Forfatterbasert tilnærming av Hozier	25
4.2	Tekstbasert tilnærming av Take Me To Church	27
4.3	Analyse av videoen til Take Me To Church	31
4.4	Etnografisk tilnærming til Hoziers tekst og video – publikums mottakelse	35
4.5	Forfatterbasert tilnærming av Tooji	40
4.6	Tekstbasert tilnærming til Father	43
4.7	Analyse av videoen til Father.....	46
4.8	Etnografisk tilnærming til Toojis tekst og video – publikums mottakelse.....	48
5	Drøfting av funn	52
5.1	Introduksjon	52
5.2	Hvordan kommer religion til uttrykk i sangene og videoene til Take Me To Church og Father?	52
5.3	Hvordan mottar og tolker publikum produktet i digitale medier?	55

6	Avslutning.....	58
	Litteraturliste og vedlegg	60

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og motivasjon

Den norske artisten Tooji lagde oppstyr i alle landes aviser en junidag i 2015. Han hadde spilt inn en provoserende video der homofil sex var blandet med kristne referanser i selveste Guds hus – Frogner kirke. Noen måneder senere kom denne hendelsen fram igjen i en pause på en forelesing på Det teologiske Menighetsfakultetet da jeg og en medstudent diskuterte saken. Med emnet «Religion i populærkultur» friskt i minne, var det interessant å se hendelsen i lys av dette. Denne diskusjonen var den første spiren til et ønske om å skrive en master med utgangspunkt i religion og populærkultur. Jeg var åpen for ulike tilnærminger – både med utgangspunkt i bok og film, men med Toojis stunt friskt i minne, valgte jeg tilslutt å bruke eksempler fra popindustrien som uttrykk for populærkulturelle uttrykk. Jeg ble interessert i å se hvordan en artist gjennom sitt produkt, kan ta opp saker der både det religiøse- og det sekulære samfunnet blir berørt.

1.2 Presentasjon av tema

Religion og populærkultur er fokuset for denne avhandlingen. I de siste 10-årene har vi sett at religion opptrer i nye former. Ingvild Sælid Gilhus sier at religion ikke lenger er noe som *er* der ute, men at den må defineres fram i den enkelte situasjon. «Religionen er smurt tynt utover» (Alver mfl. sitert i Endsjø & Lied 2011, s.18). Religionen må forstås som en samling av forestillinger, handlinger og symboler som knytter kulturelle uttrykk og ytringer i en kosmisk sammenheng. Religion opptrer i dag i populærkulturelle uttrykk. Endsjø og Lied (2011, s.16) har en forståelse av populærkultur som:

Et spekter av kulturelle uttrykk som er likt, kjent og konsumert av mange» og «den er ofte produsert for å adsprede, underholde, glede og tirre folk, og slik er det denne kulturen gjerne blir brukt av folk flest.

All populærkulturen skapes og medieres for oss i alt fra musikk, tv-serier, reklame, bøker, internett eller på sosiale medier. Det er Alver m. fl. sin forståelse av religion og Endsjø & Lieds forståelse av populærkultur, som brukes i denne avhandlingen.

En kan imidlertid ikke se på religion og populærkultur i et vakuum alene. Den må sees i en kontekst med det samfunnet vi lever i. I mange år har vestlige land definert seg som moderne samfunn. Kjennetegn for slike samfunn har ofte vært at religionen har blitt mer privatisert blant annet fordi landene har hatt en sekulær offentlig praksis. En av dem som har diskutert

religionens rolle i det moderne samfunn innenfor akademien, er den tyske filosofen Jürgen Habermas. Sekulariseringsteoriene om at religionen ville avta når samfunnet ble mer sekularisert, har vært delt av ham og mange andre forskere helt siden 1950-60 tallet. I tiden etter terrorangrepet i New York den 11.09.2001, har han imidlertid sett tegn på at religion har blitt en viktig del av den offentlige debatten i Vesten. For noen år siden introduserte han derfor begrepet «postsekularisme» som en forklaring på dette. Enkelte, som for eksempel religionssosiologen James A. Beckford, skriver i sin artikkel: «The Return of Public religion? A Critical Assessment and a Popular Claim» (2010), at teorien har flere svakheter. Det er imidlertid ikke denne avhandlingens hensikt å diskutere ulike syn på Habermas' teorier. Det er derfor hans teori om det postsekulære samfunnet jeg konsentrerer meg om i denne avhandlingen.

Det ligger implisitt i min problemstilling at vi i dag har eksempler på postsekulære samfunn og at man i disse, kan finne uttrykk for religion i populærkulturen enten direkte eller indirekte. Her ligger det en forståelse av at jeg mener at populærkulturelle uttrykk ikke er nøytrale, men at de er bærere av et budskap på en eller annen måte. Det er en forutsetning at artistene, sangene og videoene jeg har valgt, formidler noe mer enn for eksempel en kjærlighetssorg. De må vise et samfunnsengasjement og på en eller annen måte, ta opp vanskelige eller kontroversielle temaer. Det vil være interessant å se hva artistene formidler, hvorfor de vil ut med dette budskapet og hvordan dette gjøres. Like interessant er det å se nærmere på publikums og mediernes mottagelse av sangene og videoene. Hvordan tolker man det *medierte* produktet? Säljö (2008, s.83), forklarer begrepet mediere med at vi alle fortolker verden med utgangspunkt i vår bakgrunn, og at ingenting er ufortolket med omverdenen.

1.3 Problemstilling

På bakgrunn av presentasjon av tema i kap. 1.2, har jeg kommet fram til følgende problemstilling:

«På hvilken måte kan man vise populærkulturelle uttrykk for religion i en postsekulær kontekst?»

Gjennom tre forskningsspørsmål skal jeg prøve å gi noen svar på problemstillingen min:

1. Hva er kjennetegnet på et postsekulært samfunn?
2. Hvordan kommer religion til uttrykk i sangene og videoene til *Take Me To Church* og *Father*?
3. Hvordan mottar og tolker publikum produktene i digitale medier?

1.4 Kildemateriale

1.4.1 Faglitteratur

For å besvare avhandlingens første forskningsspørsmål, kommer jeg først til å gjøre rede for teori om religion og det sekulære samfunnet. Faglitteratur jeg benytter meg av er blant annet Charles Taylors *The Age of Secularity* (2007), Peter Bergers *The desecularization of the World* (1999) og Alvar mfl. *Myte, magi og mirakel – I møte med det moderne* (1999). Når det gjelder religion og populærkultur, tar jeg utgangspunkt i Endsjø og Lied sin bok: *Det folk vil ha – Religion og populærkultur* (2011). Første del av teorikapittelet, vil gi leseren en bakgrunnskunnskap slik at man bedre kan forstå hvordan religion framstilles i populærkultur og hva som kjennetegner det postsekulære samfunnet. I andre del av kapittelet gjør jeg rede for postsekularismen. Min hovedkilde vil være Habermas' forelesinger: «Religion in The Public Sphere» som han holdt da han fikk Holbergprisen i 2005 og «Notes On a Post-Secular society» (2008). Denne teksten var opprinnelig på tysk i *Blätter für deutsche und internationale Politik*, i april 2008. Den er skrevet for en forelesing som Habermas ga 15.mars 2007 på Nexus instituttet ved universitetet i Tilberg i Nederland.

1.4.2 Empirisk materiale; artister og sangtekster med tilhørende videoer

For å vise eksempler på populærkulturelle uttrykk i popindustrien, har jeg valgt ut to artister med hver sin sang og tilhørende video. Artistene og deres produkter fikk mye publisitet i forbindelse med sine utgivelser. Jeg har ikke lagt til grunn noen andre kvaliteter i utvalget enn dette, og at debatten etter utgivelsene har handlet om den religiøse tilknyttingen uttrykkene hadde til den kristne kirke. På bakgrunn av dette, er det derfor følgende to artister med sine sanger og videoer som er grunnlaget for mitt casestudium i kapittel 4:

Den første sangen er *Take Me To Church* av Hozier (vedlegg 1), og tilhørende videoinnspilling som ligger ute på YouTube

(<https://www.youtube.com/watch?v=MYSVMgRr6pw>). Hans fulle navn er Andrew Hozier-Byrne, men han bruker artistnavnet Hozier. Det er dette navnet jeg vil forholde meg til i denne avhandlingen.

Den andre sangen er *The Father Project*, også kalt *Father* av Tooji (vedlegg 2), og tilhørende offisielle videoinnspilling som ligger ute på YouTube

<https://www.youtube.com/watch?v=4XSn6RfeefI>). Touraj Keshtar er mannen bak artistnavnet Tooji. Jeg vil omtale han med hans artistnavn i denne oppgaven.

Artistene kan ikke umiddelbart sammenlignes med hverandre. Hozier fikk en stor internasjonal suksess med sin sang, og var i en periode den mest nedlastede på Spotify. Sangen og videoen til Tooji, hadde i hovedsak en mer nasjonal tilnærming. Det er likevel mulig og interessant, å se hvordan de bruker sin «scene» og rolle i forhold til det produktet de leverer. Hva har artistene til felles, og hva gjør dem eventuelt ulike? Hvordan opptrer religion i disse populærkulturelle uttrykkene?

1.4.3 Analyse av det empiriske materialet

Forskningsspørsmål nr. 2 behandles gjennom en analyse av tekst og det visuelle uttrykket. Jeg har funnet inspirasjon i masteravhandlingen til Maria Celine Lundeby: *Justin Bieber – en toneavgivende formidler til tweens (2014)*. Mitt valg av Gordon Lynchs' tre tilnærminger til analyse i boken *Understanding Theology and Popular Culture (2005)*, er påvirket av hennes oppgave. Utgangspunktet mitt for denne delen av oppgaven, er teorien rundt de ulike tilnærmingene (forfatter, tekst og video). Dette gjør jeg grundigere rede for i kap.3. Jeg gjør stort sett selvstendige refleksjoner og analyser på bakgrunn av denne teorien i analysekapittelet, men jeg benytter meg også av sekundærdata som artikler, avisinnlegg eller blogger der det er relevant.

1.4.4 Publikums mottakelse av det populærkulturelle produktet

For å besvare forskningsspørsmål nummer tre om hvordan lytterne oppfatter det utgitte produkt, må jeg bruke ulike digitale plattformer. Det empiriske materialet jeg bruker er hentet fra både internasjonale og nasjonale nettsider. På YouTube ligger det flere videoer av samme sang fordi ulike mennesker har lastet dem opp. Til alle disse hører det også med et kommentarfelt. Det er ingen tidsbegrensing på sidene, og det publiseres daglig nye kommentarer fra publikum. Til sammen er det mange hundre tusen kommentarer der ute i nettverdenen, og det er et alt for stort og uoversiktlig materialet å ta tak i. Jeg har derfor valgt å bruke meg den offisielle videoen på YouTube for begge artistene. Min empiri tar utgangspunkt i de seneste 100 trådstarterne (en som starter en kommentar, en meningsytring). Mange av disse får igjen svar slik at det startes en diskusjon. Med dette, favner jeg over kommentarer som er fra to uker til to år gamle. Analysene som gjøres i denne forbindelse bygger på informasjon fra disse kildene slik de er lest innen 20.02. 2017.

I tillegg til YouTube, kommer jeg til å referere til ulike blogginnlegg og artikler. Flere nettaviser legger til rette for at leserne kan gi tilsvarende direkte etter å ha lest for eksempel en artikkel. Noen har en tidsbegrensning på hvor lenge dette ligger åpent, men der det har vært mulig har jeg brukt eksempler herfra. Mange bruker et «nick name» (kallenavn) når de kommenterer, men de norske bidragene er ofte underskrevet med fullt navn. Det er fordi det er blitt mer og mer vanlig i Norge at digitale medier krever dette av dem som deltar. Navnene de forskjellige bruker, står i parentes etter hvert sitat som jeg viser til i kap. 4.4 og 4.8. Den kunnskap jeg oppnår ved å forske på disse ulike sekundærdataene, gir meg et bilde og noen tendenser av hvordan publikum opplever og tolker produktene som er medierte til dem.

Mange som gir en kommentar er seriøse, og de ønsker tydelig delta med konstruktive tilbakemeldinger. Deres agenda kan være å opplyse eller å påvirke. Dessverre finnes det også såkalte nettroll. Slike åpne fora, tiltrekker seg også useriøse folk. En del klarer for eksempel å vinkle alle diskusjoner mot innvandrertemaer. Dette materialet er ikke relevant for denne oppgaven, og jeg har derfor er ikke tatt med eksempler på dette i utvalget jeg diskuterer i kap. 4.4 og 4.8.

1.5 Struktur i avhandlingen

Jeg starter oppgaven (kap. 2), med å gi leseren kunnskap om religion og det sekulære samfunnet som et bakgrunnstappe til det postsekulære samfunnet. Årsaken til dette, er at Habermas mener at land som kalles postsekulære *må* ha vært sekulære først. I tillegg gjør jeg rede for hvordan religion og populærkultur kan forstås, og hvordan det uttrykkes på ulike måter.

Jeg har valgt å bruke Gordon Lynch' (2005) sine tre tilnærminger om forfatter- tekst- og etnografisk fokus til å undersøke hvordan man kan oppdage og forstå religion i populærkulturelle uttrykk. Hans teorier gjør jeg rede for i kapittel tre (metode).

I analysedelen (kap. 4), gir jeg en oversikt over forfatterens (artisten) bakgrunn og tolker dette mot Lynch sitt forfatterfokus. Deretter kommer en analyse av tekst og video. Her er det hans tekstfokus som er utgangspunktet. Til slutt foretar jeg en analyse av hvordan publikum tolker og mottar uttrykket. Her diskuterer jeg funnene mot Lynch sin etnografiske tilnærming. I min oppgave har jeg tolket denne tilnærmingen som det media og det publikum den enkelte artist

har. I denne delen av avhandlingen, vil jeg diskutere ulike eksempler på hva publikum på sosiale medier mener om produktet som er utgitt. For å få best mulig struktur i dette kapittelet, har jeg valgt å presentere funnene på den måten at jeg tar for meg en artist med sin sang, video og publikum av gangen.

I drøftingsdelen (kap.5), vil jeg diskutere de ulike resultatene fra analysekapittelet. Jeg har valgt å strukturere innholdet med utgangspunkt i forskningsspørsmål 2 og 3. Svarene fra de to forskningsspørsmålene, diskuteres så opp mot teorikapittel nr. 2 om religion i populærkultur og det postsekulære samfunnet. Konklusjonen i kap.6, skal på den måten, gi svar på min problemstilling.

2 TEORETISK BAKGRUNN

2.1 Religion og det moderne, sekulære samfunnet

I store deler av Asia og Afrika er det fremdeles vanlig å tolke etiske og politiske spørsmål i lys av religiøse regler eller tradisjoner. I Europa har man på sin side, stort sett hatt en sekulær utvikling av det moderne samfunnet, der religionen har fått mindre og mindre plass i offentligheten. I den vestlige verdenen ser man en dreining mot at religion får en mer åpen plass i samfunnet og Norge er et godt eksempel. I dag diskuterer vi religionenes plass i det offentlige rom; Kan man for eksempel, og bør man, bruke hijab som en del av en uniform i politiet? Skal man akseptere niqab ved landets høyskoler og universiteter? Eller bør man motarbeide slike inntredener av religiøse uttrykk? Hvor mye skal den kristne kirkes dogmer forandres for å passe inn det moderne samfunnet vi har i dag? Skal religiøse tradisjoner forandres? Myskja m.fl. (2009) mener at slike kontroverser er eksempler på at religionen må fram inn i det offentlige rom, uavhengig om det er et samfunn som er sekularisert eller ikke.

I Charles Taylors analyse av sekulariseringens betydning i *The Age of Secularity* (2007, s.1-5), sier han at det er alt for enkelt å si at sekularisering fører til at religionen mister sin innflytelse, og at den er utkonkurrert av vitenskapelig tankegang. Han mener at sekulariseringen er basert på tre ting: Et politisk skille mellom stat og kirke. Et sosiologisk faktum at færre og færre mennesker er organiserte i, eller deltar i religiøse samfunn. Det siste fenomenet er basert på en kulturell bakgrunn – at gudstro ikke lenger er uproblematisk og selvsagt, og at det er flere og flere som gjør et valg om å tro på et eller annet. Dette punktet referer til tanken om at religiøs tro er noe annet enn tidligere og det samstemmer for eksempel med Botvar (2010, s.60-62) og Endsjø & Lied (2011, s.13-15). Det er en levemåte og

fortolkning av livserfaringen til mennesket, ikke en teori om verden. Både et ikke-religiøst humanistisk valg og et religiøst valg, vil være uttrykk for hvordan man velger å leve. De er i så måte ikke konkurrenter rent teoretisk, men de uttrykker ulike livserfaringer som ikke er særlig forenelige. Rawls kaller dette for «pluralismens faktum» - det er ingen felles livserfaring hos alle individer i et samfunn. I land i vesten er det heller ingen grupperinger som har forrang foran andre. Det betyr at gjennom toleranse for hverandre, er man med i en prosess som innebærer en forståelse av religionens plass (Myskja m.fl., 2009)

Allerede i 1999 skrev også religionssosiologen Peter Berger i sin bok *The desecularization of the World* at: «My point is that the assumption that we live in a secularized world is false» (Berger 1999, s.2). Med det aksepterte han også at han hadde tatt feil i sine tidligere arbeider. Han forklarer også sitt nye standpunkt med at religion er tilbake i samfunnet. Gamle sekulariseringsteorier om at modernisering fører til nedgang i religionens betydning, både i samfunnet og hos enkeltmennesket er ikke nødvendigvis riktig. Det er fordi at sekularisering på samfunnsnivå ikke nødvendigvis henger sammen med sekularisering hos enkeltindivider. Berger mener å erfare at religiøse institusjoner kan ha samfunnsinnflytelse, sosialt eller politisk, selv om det er færre mennesker som tilhører disse organisasjonene. På samme måte kan individene i et samfunn definere seg som religiøse selv om religiøse institusjoner har liten innflytelse i samfunnet. Med andre ord, så er forholdet mellom religion og modernitet komplekst.

Det er ikke bare de religiøse organisasjonene som organiserer religiøsiteten, og det er ikke bare tro og fromhet som definerer hvorvidt et menneske er religiøs. Vi kan «shoppe», konsumere og produsere ulike kulturuttrykk som er religiøst betonte. Det er ikke lenger slik at religionen er en faktor som står adskilt fra andre kulturelle områder, og både religionskritikere og folklorister har måtte revurdere sine tradisjonelle oppfatninger om at det er et stort skille mellom normativ religion og folkereligiøsitet. Alvar m. fl (1999, s.7) skriver at: «Det guddommelige er flyttet ned fra himmelen, og inn i det enkelte individ, den religiøse erfaring er vektlagt på en annen og sterkere måte.» Denne nyreligiøsiteten passer ikke inn i tradisjonelle paradigmer. Forfatterne kaller dette for «religion smurt tynt utover». Betyr dette at vi i dag har en svekket religion som kan forklares med sekulariseringsteorier? Det er tegn på religion fremdeles eksisterer i et moderne samfunn. De klassiske tankene og ideene om at modernitet og sekulariseringsprosesser fører til at en religion utdør, er i så fall ikke lenger holdbar. Begrepet skal favne både ikke-organiserte og lite-organiserte nyreligiøsitet, men den

er ikke ment å mene at disse retningene er uten åndelig substans og moralsk utgangspunkt som andre kritikere synes å mene. Uttrykket viser hvordan nyreligiøse forestillinger kan finnes i populærkulturelle uttrykk som for eksempel film eller musikk. «Nyreligiøsiteten helliggjør ikke, men den fortryller tilværelsen» (Alvar m. fl 1999, s.8).

Mye tyder på at vi har et samfunn som har beveget seg fra det moderne til det postmoderne når det gjelder religion og kultur, både når det gjelder kunnskap, holdninger og mentalitet. Vi er mer kritiske enn før, og vi lever i en globalisert verden hvor den digitale verden befinner seg i alles stue. Dette samfunnet beveger seg bort fra de store fortellingene fordi det er mange som gjør krav på sannheten. Fortellinger og løsrevde religiøse ideer lever derfor side om side, og vi har tilgang til alle sammen. I det postmoderne samfunnet kan man altså si at folket søker sannhet i ulike leire og plukker fragmenter som passer for seg. Heelas & Woodhead mener det eksisterer en *avtradisjonisering* der den autoritative religiøse stemmen fornektes. Man går fra den tradisjonelle ytre autoriteten til en mer subjektiv vinkling der det er enkeltmennesket som i stedet vurderer og bestemmer hva som er sant og gyldig. Samtidig skjer det en *tradisjonisering* der gammel praksis og ideer, knyttes opp mot det nyreligiøse (Heelas og Woodhead i Alvar m.fl. 1999, s. 13 og i Botvar m.fl. 2010, s. 60).

I dette samfunnet blir også skillene mellom det som er høy- eller lavkultur, mellom hva som er profant eller religiøst, mer flytende. I modernitetsteorier var det viktig at ulike samfunnsorganisasjoner eller institusjoner ble skilt fra hverandre; Kunstuttrykk fra religionen, eller kirken fra statsmakten. Nå blir i stedet skillet mellom de ulike kulturuttrykkene brutt ned. Postmodernistisk teori kaller dette for *avdifferensiering*. Religionen er ikke lenger en egen kultursektor, men den blir en del av markedet og den populærkulturelle underholdningsindustrien (Alvar m.fl. 1999, s.14).

2.2 Det postsekulære samfunnet

Jürgen Habermas (1929-) er tysk og regnes som en av de mest innflytelsesrike nålevende filosofer. På 1970-tallet var han opptatt av blant annet teoriene til sosiologen Max Weber om religionens rolle i samfunnet. Der Weber var litt ambivalent til konsekvensene av at religionen ville bli svekket etter som samfunnet ble mer og mer sekulært, mente Habermas at det var positivt at religionen forsvant fra det offentlige. Et samfunn med ren sekulær etikk var ønsket og mulig. Religionen tilhørte den private sfære, ikke i det offentlige rom. Habermas og andre filosofer som John Rawls, har gitt uttrykk for meninger om at politiske avgjørelser må

fattes på et felles grunnlag som ikke tar hensyn til den enkeltes livssyn. De så på det moderne samfunnet og sekularisering som to sider av samme sak. Slike samfunn fører til at tradisjonelle kulturer blir svekket og at individualisme og demokratiske idealer blir dominerende i staten. Med andre ord mente man at religion var en etterlevning som ville dø ut i takt med at samfunnet utviklet seg (Jensen 2012).

Den tidligere sosiologiske debatten, bestod ifølge Habermas, av en hypotese om at det er en nær kobling mellom modernisering av samfunnet og sekularisering. Det er tre ting som er utgangspunkt for denne prosessen: (1) at vitenskapelig utvikling og teknologi fører til at mange ikke lenger tror på det religiøse (2) en funksjonell differensiering av sosiale subsystemer der religiøse organisasjoner mister sin kontroll over staten – som for eksempel i politikk, lovgivning eller utdanning. Religionen er mer og mer private anliggender. (3) utviklingen i fra jordbrukssamfunn til industrielle- og postindustrielle samfunn har ført til en høyere levestandard og større sosial sikkerhet. Den gjennomsnittlige levestandarden blir høyere - det skaper en følelse av større sosial sikkerhet. Alle faktorene til sammen fører til at individene opplever færre problemer og utfordringer i hverdagen. Dette fører til et minkende behov for den «eksistensielle tryggheten» religionen er med på å tilby. Det var først og fremst landene i Europa, Canada, New Zealand og Australia som var å regne som slike stater (Habermas 2008a, s. 1).

Etter blant annet angrepet på USA den 11. september 2001, erfarte akademia at Habermas var en av dem som mente at det var tid for å revurdere noen av disse teoriene. I blant annet foredraget «Religions in the Public Sphere» (2005), som han holdt i forbindelse med at han vant Holberg-prisen i 2005, understreker han at religionen nå har en annen plass i samfunnet. Det er flere tegn på en revitalisering av religionen i samfunnet – både politisk og offentlig. I mange land, fungerer familielover som den muslimske Sharia enten som et tillegg, eller i stedet for en sekulær domstol. Dette fører til at land som Afghanistans ønske om en mer liberal grunnlov, hemmes av religiøs lovgiving. Andre eksempler på oppblomstring av religion er for eksempel at en økende innvandring til Europa av muslimer fører til økt muslimsk mobilisering. Økt fokus på Islam i sekulære stater som Tyrkia eller økt kristendomsmobilisering i USA er andre eksempler på dette. Kristenmobiliseringen i USA, fører for eksempel til debatt rundt å gi likeverdig lovgivning til homoseksuelle par som ønsker å gifte seg. En annen ting Habermas er opptatt av, er bevegelser som veldig konservative kristne eller radikale muslimer. Dette er de raskest voksende bevegelsene i dag, og må regnes

som fundamentalister. De isolerer seg i egne samfunn eller så kjemper de sin religionskamp med vold og våpen. Deres gudstro er kombinert med en rigid oppfattelse av hellige skrifter. De holder også høy religiøs moral etter de normer som eksisterer innenfor religionen. I noen av disse religiøse grupperingene, ser man at de har en politisk løsning på voldspotensialet i religionens navn. Dette kan skje når man har ulmende konflikter der profan tankegang blir satt i religiøse termer. Eksempler på dette er prestestyret i Iran, nasjonalisme i Hinduismen i kampen mellom India og Pakistan eller at man forsvarte USAs invasjonen av Irak med religiøse rettigheter (Habermas, 2005, Habermas 2008a, s.1-2).

I «Notes on a post-secular society» (2008) bruker han et nytt begrep: «postsekularismen.» Samfunn som kan betegnes som dette må ha, ifølge Habermas, vært sekulære fra før:

Today, public consciousness in Europe can be described in terms of a 'post-secular society' to the extent that at present it still has to «adjust itself to be continued existence of religious communities in an increasingly secularized environment» (Habermas 2008a, s.3).

Denne forandringen begrunnes i et skifte av bevissthet gjennom tre fenomener: (1) Det er en bred oppfatning blant folk om at globale konflikter henger sammen med religiøse stridigheter. Slike tanker underminerer den sekulære tanken. Det fører til en bevissthet om at det sekulære samfunnet ikke lenger er bundet opp av en sikkerhet om kulturell og sosial modernisering som må gå på bekostning av religionens offentlige innflytelse og relevans. (2) Religion får økende innflytelse ikke bare internasjonalt, men også innenfor offentlige nasjonale sfærer. Kirker og religiøse organisasjoner får i økende grad en større rolle som fortolker i det sekulære samfunnet. (3) En økende immigrasjon av «gjestearbeidere og flyktninger» kan tale for en bevissthetsendring. Dette gjelder særlig for individer som kommer fra land med «tradisjonell kulturell bakgrunn» (Habermas 2008a, s.3).

Hans hovedpoeng i dag, er altså at et postsekulært samfunn må tåle og respektere at det finnes en slags kjerne i det religiøse som ikke kan angripes med rasjonelle argumenter. Religionen kan fungere som lim i et moderne samfunn. Den er for mange, blant annet viktig for samfunnets moral og etikk. Staten må fremdeles være sekulær, men det er viktig at den har en fullstendig religionsfrihet for alle. Derfor vil den være en viktig forutsetning for solidariteten mellom medlemmene i et samfunn. Med religiøs etikk kan man derfor få flere individer til å handle moralsk.

For at dette kan skje, må de ikke-religiøse være åpne for at ulike religiøse overbevisninger. De må møte slike overbevisninger med innsikt og erkjennelse. Med det mener Habermas at det er ting ved religionen som ikke kan etterprøves av det sekulære og vitenskapelig forskning. Videre sier han også at de religiøse må tilpasse seg et sekulært språk slik at de kan forstås av andre. Bare på denne måten kan de forvente å øve noen innflytelse på for eksempel den politiske arena. På denne måten må begge parter gjøre en innsats for å forstå og akseptere hverandre:

So, if all is to go well both sides, each from its own viewpoint, must accept an interpretation of the relation between faith and knowledge that enables them to live together in a self-reflective manner (Habermas 2008a, s.10).

I det ligger premisset for et postsekulært samfunn; Staten må fortsatt være adskilt fra religionen. Ved å ha en nøytral ikke-religiøs styreform, kan man unngå eventuelle konflikter mellom borgerne som identifiserer seg med forskjellige religioner.

2.3 Religion og populærkultur

Som jeg skrev i presentasjonen av temaet for min avhandling (ref. 1.2), så er boken: *Det folk vil ha – Religion og populærkultur* (Endsjø & Lied, 2011) utgangspunktet for å få forståelse av hva populærkultur er. Forfatterne har følgende definisjon av begrepet:

Et spekter av kulturelle uttrykk som er likt, kjent og konsumert av mange» og «den er ofte produsert for å adsprede, underholde, glede og tirre folk, og slik er det denne kulturen gjerne blir brukt av folk flest (2011 s.16).

Det er tre aspekter ved uttrykket som er viktig (s. 16ff): For det første har den en kommersiell side. Det er noen med ønsker om profitt tilstede, og produktene selges ofte i store kvanta. En annen ting er at uttrykkene kan sees på å være litt historieløse; mye er trendy, nyskapende, men vil kanskje ikke overleve tidens tann. Et motbevis til dette er for eksempel popgruppa ABBA. På 70-tallet var de store stjerner, før det på 80-90-tallet var litt flaut å si at man likte sangene. I de siste 20 årene har sangene fått sin renessanse og økt kredibilitet gjennom nyinnspillinger av yngre artister. Dette har ført til at unge som ikke tidligere hadde et forhold til musikken, har begynt å høre på den. Det siste aspektet som er viktig ifølge Endsjø & Lied, er at populærkulturen er global, men at den ofte kan reproduseres lokalt. At et amerikansk tv-show, kan oppstå i norsk form, og oppleves som norsk for seerne. En sang fra England kan

floppe på det amerikanske markedet, men ligge på topp på VG-lista over populær musikk i Norge.

Kulturbegrepet har ofte blitt delt inn i høy- og lavkultur når det for eksempel gjelder litteratur, musikk eller film. Har noe blitt sett på som høykulturell, har den ofte vært tiltenkt en «elite» med høyere utdanning, men produktet har også ofte gitt dårligere økonomisk gevinst. Den franske sosiologen Pierre Bourdieu kaller dette for skillet mellom «de få og de fleste», for *kulturell kapital*. Dette er en symbolsk kapital vi møter i den moderne verdenen, og det er individets kunnskap og ferdigheter om det som er sosialt anerkjent. En med en høy grad av slik kapital, vil identifiseres med høykulturen. I følge Bourdieu har vi en innebygd *habitus* som handler om at vi internaliserer sosiale forhold. Det betingede sosiale systemet som et individ har, møtes av samfunnets systemer og posisjoner. *Habitus* hos den enkelte er alltid i noe utvikling, men den legger likevel for eksempel føringer på hvilke sosiale posisjoner vi inntar, og hva slags valg vi gjør med vår kulturelle kapital; musikksmak, litteratursjanger eller hva slags kunst du liker (Gripsrud, 2011, s.76-79). Noe av dette skillet finnes også i dag, men samtidig ser vi tendenser på at ting ikke er enten eller lenger. En mor kan i dag gå i samme butikk som sin tenåringsdatter for å kjøpe en genser. En jakke fra Chanel, inspirerer til masseproduserte kopier hos H&M. En akademiker kan lese Jo Nesbøs krimbøker om Harry Hole, samtidig som hun har et årskort på Den norske Opera – som i tillegg til sin finkultur, holder konsert med rockegruppa *Seigmenn*. Interiørtips går på tvers av generasjonene, og kopier av stoler fra Arne Jacobsen, er å finne i mange hjem. Det er altså glidende overganger mellom kulturuttrykkene, og «populærkulturen låner elementer fra finkulturen og presenterer og gjenskaper elementene i stadig nye versjoner og utgaver» (Endsjø & Lied 2011, s.17). Det betyr at populærkulturen kan være viktig for vår kulturelle kapital. Hvis denne kulturen er det som mange mennesker bruker som sine referanser, kan den også være meningsskapende og dannende for oss.

I dag er vi vant med å se populærkulturelle uttrykk med religiøse symboler over alt. Kjendiser smykker seg med religiøse tegn – det jødiske kabbala-armbåndet hos Madonna, kristne symboler tatovert på kroppen hos Justin Bieber eller David Beckham. Interiørblader og trendmagasiner har ikke vært redde for å blande inn religiøse artefakter inn i norske hjem – det er ikke lenge siden *alle* skulle ha en buddha i stuen. I tv-serier og filmer som for eksempel *Åndenes makt*, *Twilight* eller *Ghost Wispherer*, finner vi tegn på både åndelighet, guddommelighet og overtro. Artister og reklamebransjen kan også ofte trekke veksler på det

samme i sine tekster og bilder. Ingvild Sælid Gilhus sier at «fenomenet religion ikke er noe som er – noe som finnes der ute i og for seg – religionen må tvert imot *defineres frem* i hvert enkelt tilfelle (Endsjø & Lied 2011, s.18). Samtidig lever vi i et samfunn som er mer og mer sekularisert (ref. kap. 2.1 og 2.2). Kirkene i Norge gjennomfører for eksempel stort sett gudstjenester for et mindretall, så lenge det ikke har skjedd en katastrofe. Da erfares det at det samme kirkerommet man kanskje unngår i dagliglivet, blir et samlingssted for mange. Endsjø & Lied beskriver dette som at «sekularismen er vårt nye credo» (s.12), og at det nye europeiske evangelium er våre menneskerettigheter. Det kan antas at om man spør en del nordmenn om de er religiøse, vil mange benekte dette, si at de ikke har noe forhold til det etablerte religiøse systemet. Noen vil kanskje understreke at de likevel *tror* på at det er noe mellom himmel og jord, men at de ikke ser på seg selv som religiøse i tradisjonell forstand. Dette samsvarer med funn som religionssosiologen Pål Repstad har gjort om nordmenns forhold til religion. De fleste har et individualistisk syn som er udogmatisk. Det er en tendens om at mange ikke har tiltro til de religiøse autoritetene. Det er også fler og fler som selv, uansett om de er medlemmer i statskirken eller ikke, kombinerer og setter sammen fragmenter som blir en individualistisk spirituell orientering (Endsjø & Lied, 2011, s. 13).

3 METODE

3.1 Analyseverktøy

Når man skal studere et sosialt fenomen fra flere sider, kan det være naturlig å benytte seg av «metodetriangulering». Det betyr i sin enkelhet at man bruker flere enn en metode for å samle inn data, for å besvare en problemstilling best mulig (Bryman, 2012, s.392). Det er mange analyseverktøy å velge mellom. En vanlig metode for nærlesing av en tekst, er den litteraturkritiske retningen; nykritikken. I følge Schei (1991, s.19), spiller forfatterens bakgrunn eller teksten sett i forhold til samfunnet, liten rolle. Det er teksten alene som betyr noe – det er den som står i sentrum. Forfatterens intensjon med teksten er uviktig. Det er leserens opplevelse og tolkning av ordene som er fokuset. Linneberg (1991, s.41-47) skriver om den litteraturkritiske metoden «nyhistorismen». Denne metoden er en retning innen litteratursosiologien hvor man er opptatt av forholdet mellom litteratur og samfunn. Konteksten som teksten er skrevet i, er like interessant som selve ordene. I denne metoden henger tekst og historie tett sammen, og man kan ikke skille det ene fra det andre. Teksten er preget av det samfunnet den er skrevet i, og må derfor forstås i lys av sin samtid. Det er forfatterens påvirkning av samfunnet eller kulturen som er viktig. En tekst kan vise leseren

hva som debatteres i samfunnet på samme tid. Teksten kan også være med å forsterke debatten ved at den blir et talerør for de rådende tankene i samtiden. På denne måten, kan vi si at en ny historisk metode viser oss hvor mye makt det kan ligge i en tekst.

Den anerkjente religionsforskeren, Gordon Lynch, gjør også rede ulike tilnærminger for å analysere religion og populærkulturelle fenomener i sin bok *Understanding theology and popular culture* (2005). Teologiske spørsmål kan studeres ved at man tenker kritisk om forholdet mellom teologisk forestilling og mening, verdier og praksis. Han mener at vi best kan undersøke religion og populærkulturelle fenomen ved å bruke tre tilnærminger; forfatterbasert, tekstbasert (elementer fra nykritikken og nyhistorismen er med i hans tilnærminger som er forfatterbasert og tekstbasert), og det han kaller «ethnographic or audience – reception - en etnografisk tilnærming.

Det er helt nødvendig ifølge ham, at man studerer religion og populærkulturelle uttrykk i lys av alle de tre tilnærmingene (Lynch, 2005 s.112.) Hver for seg, gir de bare fragmenter av en analyse. Ser vi disse i sammenheng, vil man kunne få et helhetlig bilde av det vi studerer. Det er ikke meningen at jeg skal et ensrettet fokus på teologien i mine artisters formidling, men jeg mener likevel at metodene til Lynch kan brukes i min analyse.

3.2 Forfatterbasert tilnærming

I en forfatterbasert tilnærming (Lynch, 2005 s.112-120), ligger det et fokus på forfatteren. For å forstå en tekst, eller en sang i mitt tilfelle, er det viktig å ha kunnskap om forfatteren.

Hvorfor har han skrevet akkurat denne sangen? Hva er meningen bak teksten? Hvordan skal vi tolke ordene? Denne tradisjonen har i mange år vært vanlig ut i fra et vestlig perspektiv, men på 1970-tallet ble den ofte overtatt av et mer tekstbasert fokus. I dagens samfunn er det imidlertid mer vanlig for kulturkritikere å ha med dette fokuset igjen, men nå i en videre historisk, sosial og kulturell kontekst.

En forfatterbasert tilnærming kan være vanskelig når en film eller en sang, er skrevet i samarbeid med mange andre. Hvem av forfatterne påvirker mest? Deres erfaringer og bakgrunn kan være veldig forskjellige. Lynch mener at det kan være en fare hvis vi har for stort fokus på forfatteren. Det kan føre til at vi overtolker sammenhengen mellom teksten og forfatteren eller artisten. Det er også viktig å ha i mente, at for eksempel bak en artist, står et plateselskap som selger et produkt og en rolle. I deres kommersielle verden, kan de ha en helt

annen agenda når det gjelder artisten eller produktet de utgir. Selv om vi må være forsiktige og bevisste når vi analyserer med bakgrunn i denne tilnærmingen, sier han at det er fire spørsmål som kan være relevante å stille for å ikke få en forenklet framstilling av forfatterens rolle: (1) Forfatterens kontekstuelle bakgrunn. Det handler om hvilken sosial og kulturell bagasje han har, og hvordan tekstens hans er påvirket av dette. Om denne bakgrunnen samsvarer med oss eller ikke, kan avgjøre hvordan vi responderer eller tolker det populærkulturelle uttrykket. (2) Hva er forfatterens intensjon med for eksempel en sangtekst? Er det at han kommuniserer egne meninger om et tema gjennom teksten? (3) Hvordan kan dette populærkulturelle uttrykket sees i sammenheng med forfatterens tidligere arbeid? Finnes det en sammenheng? Det siste spørsmålet (4), tar utgangspunkt i mer psykologisk vinkling som går dypere inn på forfatterens personlige historie og erfaringer (2005, s.112-113).

Det er viktig ifølge Lynch, at vi ikke forføres i å tro at det alltid er større koherens mellom en forfatters bakgrunn og hans eller hennes arbeid enn det virkelig er. Likevel er det på sin plass at man kan gjøre en analyse med dette som utgangspunkt. En slik tilnærming kan hjelpe oss med å forstå en populærkulturell tekst. Det blir interessant å se om man kan se en sterk koherens mellom mine utvalgte artister og deres sanger i lys av en forfattertilnærming.

3.3 Tekstbasert tilnærming

I Lynch (2005, s.135-148), gir han oss en oversikt over hvordan en kan ha en tekstbasert tilnærming. Tekst i denne sammenheng, er å forstå som alt fra en skjønnlitterær bok, en film, tv-serie eller en sangtekst. Han deler inn tekstanalysen i *semiotikk* – læren om tegn, *narrativ* og *diskursiv tekstanalyse* – altså handlingen i en fortelling/tekst, hva den formidler og fortellerens eksplisitte stemme gjennom ordene og setningene som formidles. Lynch bygger deler av sin tilnærming på litteraturteoretikeren Roland Barthes og hvordan han ser på kulturanalyse gjennom en poststrukturalistisk tilnærming. Barthes mente at den vestlige kulturen helt siden reformasjonen, hadde vektlagt viktigheten av forfatterens bakgrunn, personlighet og intensjon med sin tekst, i motsetning til andre land og kulturer. Disse er mer opptatt av selve fortellingen (teksten), og at forfatteren er mer et redskap der historien utspilles gjennom, og ikke på bakgrunn av seg selv. Som Barthes selv sier det: «The birth of a reader must be at the cost of the death of an Author» (Barthes sitert i Lynch, 2005, s.138). Teksten er noe mer enn bare ordene som er ordnet i en rekke. Det populærkulturelle uttrykket har altså en egenverdi som formidler i seg selv. Når vi analyserer teksten, gransker vi ikke kun forfatterens intensjon. Vi undersøker heller ulike arrangement av uttrykk (ord, lyd, bilde

etc.) som gir oss mening i en eksisterende kulturell kontekst. Gripsrud (2015, s. 115) kaller dette for multimodale tekster; hver for seg kan et tegn ha en funksjon, men satt sammen i en felles ramme vil tegnene danne en felles forståelse eller analyse.

Læren om *semiologi* og *semiotikk* er omfattende, både innenfor språkforskning og medieteorier. Ferdinand Saussure (1857-1913), var en sveitsisk lingvist. Han er forfatteren bak begrepet *semiologi* som omtales i Gripsrud (2015, s.115) og i Lynch (2005, s.137,140). Et tegn består av et materielt og et immaterielt innhold. Det første er noe konkret eller ganske fysisk håndgripelig; en pil, en lyd eller et kors og vi forbinder disse med en eller annen idé eller forestilling. Denne forbindelsen bruker vi ikke mye tid på fordi vi på et tidligere tidspunkt har etablert en eller annen kode om at det er slik. Saussure kaller tale- og skriftspråket for *verbalspråk* og sier at dette i motsetning til for eksempel et bilde, er at forholdet mellom uttrykket og innholdet er *arbitrært* – noe som er tilfeldig eller vilkårlig. Med det mener han at det ikke er noe hund som betyr at lyden *hund* skulle brukes til å betegne hva en hund er. Det er bare en kode som ble etablert for lenge siden. I andre land er det andre koder/navn på dette dyret. Et visuelt bilde er sterkere. I kulturer hvor hund er kjente dyr, kan ulike bilder sette i gang en gjenkjennelse og persepsjon på at vi tolker det vi ser med våre tidligere erfaringer.

Begrepet *semiotikk* ble innført av amerikaneren Charles S. Peirce (1839-1914), og det er dette som brukes mest i dag. Han arbeidet uavhengig av Saussure og var ikke opptatt hans verbalspråk. For han var et tegn alt som på en eller annen måte står for noe annet. Han delte derfor begrepet i tre typer, etter hvilken logisk forbindelse det eksisterer mellom det aktuelle tegnet og det det står for. Er forbindelsen arbitrær og konvensjonelt, kaller han det for *symboler* som for eksempel trafikkløyenes farge eller tale og skriftspråk. Man har en felles mening om hva dette betyr innenfor en kultur. I tillegg er begrepene hans: *Ikoniske tegn* – er tegn som ligner det de står for. Det er visuelle tegn som bilder og *Indekser* – det er en årsak- og virkningsforhold mellom tegnet og det det står for. Røyk er en indeks for brann (Gripsrud, 2015, s.121-122). I min analyse er det primært symbolbruk det er relevant å bruke.

Det er også relevant å bruke begrepene til den danske lingvisten Louis Hjelmslev om *denotasjon* og *konnotasjon* (Gripsrud 2015, s.117). Begge skjer nesten samtidig, men det det første begrepet leseren tar tak i først. Dette er den direkte betydningen av ordet. Straks følger det andre begrepet; hva er den indirekte eller «med-betydningen» av ordet. Bakgrunnen for dette skillet er at det ikke alltid vil være samme binding mellom begrepene. Et uttrykk kan

bety forskjellige ting i forskjellige kulturer eller til forskjellige tider. Tegnenes innhold er derfor ikke fastlåste.

Som vi ser, er det mange momenter man må se nærmere på i en teksttilnærming. Det blir interessant å se hvor mange religiøse referanser en finner når man analyserer tekstene. Hva slags religiøse symboler og metaforer er eventuelt brukt, og hvordan tolker jeg eller andre lesere disse tegnene?

3.4 En narrativ og diskursiv vinkling av videomaterialet

Når jeg skal analysere videoene, er det naturlig å ta utgangspunkt i en *narrativ* og *diskursiv* vinkling av dette sammensatte mediet. Et narrativ er en struktur på hvordan vi formidler en historie gjennom for eksempel levende bilder. Den har minimum to hendelser. Strukturen er logisk, og kjeden av hendelser henger sammen. Det betyr at de står i et påvirkningsforhold til den forrige hendelsen. Det er mest vanlig at strukturen formidles kronologisk (at A påvirker B, som påvirker C), men den trenger ikke det. I en ukronologisk struktur eksisterer det også et påvirkningsforhold (A til C, B til D). Det skiller mellom *handling* og *historie* – det første er hva som eksplisitt vises, det andre er alle hendelsene i kronologisk rekkefølge. Handlingen tar altså for seg en liten del av historien som ligger bak (Lynch, 2005, s.144-145).

Lynch sier videre at et narrativ aldri er nøytral eller objektiv fremstilling av en hendelse. De er små redigerte versjoner av hendelser. Når man for eksempel skal formidle en historie, plukker man ut noen viktige detaljer som man har fokus på i formidlingen sin. Ved å se på hvordan den enkelte historie er konstruert, kan man identifisere en bredere mening som ligger bak formidlingen av fortellingen. Han skriver at det er noen ting vi må spørre oss om når vi gjør en slik analyse. Det første vi må se etter er hvilke hendelser (*events*) som foregår. Dette er bokstavelige situasjoner som blir presentert. Deretter er det hvordan hendelsene til sammen utgjør en helhetlig handling (*plot*). Det er altså hendelsene i fortellingen som danner grunnlaget for hvordan historien er bygget opp, men det er hvordan disse er formet og vist som bestemte handlinger til publikum, som gir historien en bestemt vinkling eller mening eller som Paul Ricoeur sier: «Plot makes events into a story» (Ricoeur sitert i Lothe, sitert i Lynch, 2005, s.145).

Det er tre andre begreper som er viktige for å forstå hvordan en fortelling er konstruert; det første er *narrasjon* – fra hvilket perspektiv hendelsene kommuniseres til seerne. Har historien

en forteller som henvender seg direkte til publikum, eller har han en mer indirekte rolle? Det andre punktet handler om *karakter* – de som handler i historien. Hvordan samhandler de? Det er gjennom interaksjon mellom de ulike rollene at den helhetlige handlingen utfolder seg. Til sist har vi det Lynch kaller *karakterisering* -her legger han til grunn at man også må se på hvordan de ulike rollene presenteres for publikum. De ulike karakterene er hverken nøytrale eller objektive, men hvordan de fremstår vil passe inn i fortellerens tanke og ide med fortellingen. Lynch oppsummerer det hele med å si at alle disse elementene er viktige når man skal foreta narrative analyser. På denne måten kan man identifisere hvordan fortellingen er bygget opp, og hvordan den kan genere en viss form for mening. Han understreker imidlertid at man ikke kan spekulere i forfatterens intensjoner med dette, men heller ha et fokus på at enkelte elementer av en narrativ funksjon, kan formidle noen meninger.

Den andre vinklingen er *diskurs*. Det handler om måten historien blir fortalt på. Lynch (2005, s.146-148), tar utgangspunkt i teorien til den franske filosofen og historiker Michel Foucault, men understreker at terminologien sammenfatter og består av mange ulike tilnærminger. Når Lynch velger å ha fokus på Foucault, er det fordi han mener at han har hatt stor innflytelse på begrepet. «For Foucault er diskurs de historiske, sosiale og kulturelle betingelsene som gjør det mulig at en ytring eller en handling blir oppfattet som naturlig eller akseptabel» (Lynch 2005, s.147). Det betyr at språket sammen med symboler, objekter, institusjoner og praksis, konstruerer vår mening av sannheten. En diskurs er altså en samtale eller forhandling om mening på et område. Det er en form for sosial praksis, og all kunnskapen til mennesket, har sitt utgangspunkt i kommunikasjon om mening. Diskurser kan ikke eksistere alene eller i et vakuum, men de blir støttet eller utfordret av for eksempel bøker, sanger eller institusjoner. Dette er populærkulturelle uttrykk som er en del av vår historie og tradisjoner – de har ikke oppstått plutselig over natten.

Begge videoene til sangene har fått stor spalteplass – både i de offisielle mediekanalene og i ulike kommentarfelt i den digitale verden. Det er tydelig at begge skaper debatt. Hva er årsaken til dette? Hvordan har produsentene valgt å uttrykke teksten i et visuelt uttrykk, og hvilke virkemidler har de valgt å bruke? Hvilken *handling (events)* utspiller seg for publikumet? Hva er den helhetlige historien? Finnes det religiøse referanser i produktet? Det er viktig å understreke at det også her, blir min personlige tolkning som ligger til grunn for det meste av analysen.

3.5 Etnografisk tilnærming – publikums mottakelse av produktet

Lynch beveger seg her mot sosialantropologien. Studier av folkegrupper, ulike samfunn og subkulturer er gjenstand for analytiske fremstillinger. Han er opptatt av hvordan og hvilken mening religionen og populærkulturen har for mennesker i dagliglivet. Deres opplevelser og tolkninger av det populærkulturelle uttrykket, er ikke begrenset av for eksempel en forfatters intensjoner med en tekst eller en filmkritikers analyse av en film. Publikum har ifølge Lynch, en større kreativ frihet når det gjelder å tolke ut i fra sin kontekst, sin virkelighet og sine interesser. Samtidig spiller mediene en rolle når vi skal tolke kulturelle studier. Stuart Halls artikkel *Encoding and Decoding in Television Discurs*, handlet om koding og dekodning i tv-programmer. Hall hadde to viktige poenger; at programmene fjernsynet publiserte, var innkodet med en forståelse på hvordan man ville programmet skulle tolkes av publikum. Det andre poenget var den reelle avkodingen som ble gjort i hos den enkelte TV-seer. Man fant ut at det kunne være en distanse mellom disse to tolkningene hos mottakeren (her publikum). Dette sammenfatter med Lynch sin påstand om at hans tredje tilnærming viser at publikums frihet til tolkning av en tekst, er preget av deg som individ og dine referanser like mye som at du kun påvirkes av noe utenifra (Lynch, 2005 s.162-163.) Dette understrekes også av Gripsrud (2015, s. 69-71.) Han mener at det i dagens samfunn foreligger en mulighet for mediene å «påvirke» publikum. Det er vanskelig å bruke ordet «påvirke» fordi det kan skape en forståelse av en negativ mekanisk måte å se på rollen mediene spiller for individet og i samfunnet. Det er mye mer komplekse og sammensatte prosesser som utvikler seg i takt med at det digitaliserte samfunnet også forandres. Likevel er mediene fremdeles viktige i det sosiale og kulturelle samfunnet vi lever i. De kan være et verktøy for å forstå den populærkulturelle verdenen.

Publikum har gjennom mediene tilgang til viktige kilder for informasjon. En kan reflektere over den kunnskapen man mottar. Man kan utvikle sin egen meningsdannelse gjennom et mylder av offentlige fora som diskuterer og debatterer slik at vi selv gjør oss opp en mening – enten den er bevisst eller ubevisst (Gripsrud, 2015, s.71.) I denne offentlige gruppen, finner vi først og fremst journalister som enten gjør en anmeldelse av artistenes arbeid, eller som skriver artikler som del i en større debatt som oppstår i forbindelse med det populærkulturelle uttrykket. Som både Lynch og Gripsrud sier, vil vi som mottakere motta mye informasjon fra denne gruppen.

Som jeg nevner i kapittel 1.4.4, har digitale medier gjort det mulig for en ny gruppe mennesker å informere eller påvirke i større grad enn tidligere. Denne plattformen for kommunikasjon brukes også når artister publiserer sanger og videoer. Det blir interessant å se hvordan kommentatorene tolker produktet som er utgitt. Tolker man religion inn i det populærkulturelle uttrykket, eller har de en sekulær tilnærming til produktet? I denne delen av avhandlingen bruker jeg eksempler fra kommentarfeltene for å vise hva folk mener. Jeg reflekterer over funnene på bakgrunn av teorien om etnografisk tilnærming.

4 ANALYSE AV FORFATTER (ARTIST), TEKST OG VIDEO

Målet med dette kapittelet er å svare på forskningsspørsmål to og tre: Hvordan kommer religion til uttrykk i sangene og videoene til *Take Me To Church* og *Father?*» og «Hvordan mottar og tolker publikum sangene i digitale medier?» Utgangspunktet for analysen er den teori jeg har redegjort for i kapittel 3. Underveis i mine delanalyser refereres det til teorien gjennom ulike begreper, men jeg forklarer ikke begrepene om igjen. Dette gjør jeg for å unngå at det blir mange gjentakelser.

4.1 Forfatterbasert tilnærming av Hozier

Andrew Hozier-Byrne ble født i 1990 i den irske mellomstore byen Bray i County Wicklow på østkysten av republikken Irland – ikke langt fra Dublin. Mye av Irlands kulturelle og politiske historie er sterk påvirket av konflikten mellom rojalister og nasjonalister, mellom protestanter og katolikker. Freden er yngre enn Hozier selv, og mange nålevende irer har selv opplevd urolighetene eller så har de familie som har erfaringer fra denne perioden. Debatten rundt tro har kanskje av den grunn, hatt en sterk plass i irens liv;

Growing up, I always say the hypocrisy of the Catholic church. The history speaks for itself and I grew incredibly frustrated and angry. I essentially just put that into my words (Greene 2015).

Hozier kommer ikke selv fra en veldig religiøs familie. Familie på begge sider har en katolsk bakgrunn, men Hozier og hans søsken vokste opp i en kvekertradisjon (Quigley 2014). Denne tradisjonen er kjent for tanker om pasifisme og religionsfrihet. Deres kirkesamfunn er bygd opp litt annerledes enn andre konvensjonelle organisasjoner. Det er ingen lære, presteskap eller sakramenter. Man leser bibelen, men det er viktig å møte sitt «indre lys» og gudstjenesten foregår stort sett i stillhet. Så langt jeg kan se, har han imidlertid ikke lagt særlig vekt på denne bakgrunnen i intervjuer. Hozier gikk etter hvert på en katolsk

ungdomsskole og har vokst opp i et samfunn der den katolske kirke har vært, og er fremdeles dominerende. Synd, frelse og skriftemål sitter i ryggmargen til mange irer. Det betyr at det for mange kan det være vanskelig å skille seg selv som individ fra den katolske tro og dogmer. Hoziers produkt viser altså en tydelig sammenheng mellom hans *sosiale* og *kulturelle* bagasje (ref. kap. 3.2).

Artisten vokste opp med kreative foreldre – mor var kunstner og far var blues-musiker. Han begynte tidlig med musikk selv. Allerede ved 15-års alder var han med i et band. Han startet på Trinity College i Dublin for å ta en musikkutdannelse, men sluttet etter første år for å jobbe med demoer til plateselskap. I tre år sang han også med i koret «Anuna» som opptrådte internasjonalt, før han i 2013 debuterte med en egen single under artistnavnet *Hozier*.

Hozier arbeidet med teksten over lang tid, og han er tekstforfatter alene. Han har i ulike intervjuer, forklart noen sine tanker om teksten og hva bakgrunnen til den var. Han jobbet med teksten, blant annet, rett etter et brudd med en ekskjæreste. I et intervju med *The Irish Times*, sa han følgende for å forklare følelsene han hadde:

I found the experience of falling in love or being in love was a death, a death of everything. You kind of watch yourself die in a wonderful way, and you experience for the briefest moment—if you see yourself for a moment through their eyes—everything you believed about yourself gone. In a death-and-rebirth sense (Mullally 2014).

Han forteller til *The Cut* at sangen er en kjærlighetssang om dette bruddet samtidig som han sier at den også handler om at sex og seksuell orientering er naturlig uansett legning. Han mener kirken som organisasjon diskriminerer mennesket rett til kjærlighet ved å gjøre den skambelagt og syndefull (Sheperd 2014). Samtidig med arbeidet med sangen, ble han opprørt over avsløringene i *Murphy-rapporten* og *Ryan-rapporten* som i 2009 avdekket den katolske kirkes historie med seksuelle overgrep mot barn i USA og Irland, og at det hele ble holdt skjult for allmenheten i mange år av kirkens overhoder. Kirkens overgrep mot barn og ekskluderingen av kjærlighet mellom voksne mennesker som har en annen legning, mener han å vise at den har et forkvaklet syn på sex og seksualitet. I et intervju med *The Guardian* sier han at sangen er: «A bit of a losing your religion song.» Han understreker imidlertid at dette ikke er en sang som angriper trosspørsmål generelt. Det er en kritikk av hvordan han har erfart fra sitt hjemland, at den katolske kirke har bidratt med å dynke folk med dårlig

samvittighet fra generasjon til generasjon (Needham 2015). Med tanke på Lynch (2005) og hans teorier om å ha kunnskap om forfatteren, får vi altså gjennom disse intervjuene en ganske god kjennskap til artistens motivasjon for innholdet i teksten. Når det gjelder de fire spørsmålene som han stiller om forfatterens rolle, kan vi tolke denne forfatteren slik: Hans erfaringer med kvekertradisjonen og den katolske irske tradisjonen, er med å forme hans *kontekstuelle bagasje*. Det at Irland har sterke katolske tradisjoner, er nok spesielt viktig i denne sammenheng. Hozier kommuniserer ganske tydelig i både tekst og video hva han mener om likeverd, undertrykkende religiøse dogmer og de homofiles rettigheter, men det er først når han utdyper dette i intervju på intervju, at flere får det med seg. *Intensjonen* til forfatteren for å lage dette produktet virker altså å være ganske tydelig.

Dette er debutsingelen til Hozier, og derfor er det vanskelig å kommentere punkt nummer tre hos Lynch om hvordan det populærkulturelle uttrykket kan sees i sammenheng med artistens tidligere arbeid. Koret han sang i «Anuna» er opptatt av å bevare og redefinere keltisk musikk (<http://www.songaah.com/no/albums/the-best-of-anuna.html>), og han var kun en korist i dette ensemblet. Jeg finner derfor ingen koherens mellom sangen og hans tidligere erfaringer.

Når det gjelder det siste punktet om artistens dypere historie og erfaring, har ikke Hozier som jeg kan se, noen personlige erfaringer med kirkelig fordømmelse eller med overgrep. Han heller ikke sagt at han er homofil selv. I følge ham selv er dette uviktige, og det må være opptil folk å spekulere hvis de ønsker det (MailOnline, 2015). Den dypere *psykologiske* fokuset når det gjelder personlig historie eller erfaring, virker derfor ikke særlig sterk. På meg virker det i stedet som om han er en ung mann med et stort samfunnsengasjement. Han ser hvordan kirken kan framstå som ekskluderende for enkeltindivider. Derfor velger han gjennom sin rolle, tilsynelatende å være et talerør for alle som føler at religionens eller samfunnets regler styrer over menneskets frihet til å elske.

4.2 Tekstbasert tilnærming av *Take Me To Church*

Sangen *Take Me to Church* framstår som en pop-ballade med et mykt musikkbilde. Den er lavmeldt i versene mens refrengene er i høyere toner. Den er delt inn i to vers og en bro til slutt. Refrengene består av et pre-refreng; «Amen», tre ganger, før selve hovedrefreng kommer. Tittelen på sangen, gir meg med en gang referanse til noe kristent; en som ønsker å sendes til kirken. Det er noe sakralt og tilbedende. «Ta meg til kirken, la meg få oppleve det

som skjer der.» Med en gang vil en kunne tro at dette er en positiv assosiasjon til den kristne kirke, og at det er en oppfordring til publikum om å dra dit.

Med bakgrunn i semiotikken, vil ordet «Church» være noe mange gjenkjenner. Vår vestlige religiøse historie, fører til at mange avkoder ordet med at det har noen med religion å gjøre. Det er et *symbol*. I vår del av verden, har vi en felles forståelse av at når vi tenker på en kirke, tenker vi kanskje også på kors, gudstjenester og prester. Det har foregått en *denotasjon* i det vi ser ordet og gjør en foreløpig avkodning av hva ordets direkte betydning er. I neste øyeblikk foretar vi en *konnotasjon* som gir oss den indirekte betydningen; hva en kirke er. Når man har foretatt denne konnotasjonen, ser man en referanse til kristendommen. Det er i denne religionen man kaller sine hellige hus for «kirker.» En *nærlesing* av teksten, gir oss mange ord som er symboler for kristendommen. «Tilbe», «himmel», «synd», «offer» eller «amen» (min oversettelse), er eksempler på hvordan Hozier bruker gjenkjennbare ord som refererer til den kristne religionen i sitt produkt. Det er viktig å merke seg at en slik felles forståelse kanskje først og fremst gjelder den vestlige verden. Det er kanskje ikke like sannsynlig, at disse symbolene er like tydelige hos for eksempel en gjennomsnittlig asiatiske lytter. Som jeg tidligere har nevnt, har artisten en god kjennskap til den katolske kirke i Irland. Det er derfor rimelig å anta at det er denne kirken han referer til, og det er det utgangspunktet jeg har videre i min analyse.

Teksten starter med å fortelle om en elskede som har humor, og som til og med kan fnise i en begravelse; «My lover's got humour/She's the giggle at a funeral/Knows everybody's disapproval.» Mange av verselinjene i det første avsnittet handler om denne jenta som jeg-personen burde ha «tilbedt» henne tidligere når hun gjør ting selv om hun vet at andre misliker dette. I neste vers sies det at hun er den siste «mouthpiece» - en som snakker på vegne av andre (mouthpiece, 2016). I denne konteksten leser jeg dette som at man frigjør seg som menneske gjennom kjærlighet, og at man ikke lar seg kue av organisasjoner som mener de har de «rette» svarene. Hozier understreker dette videre med linjene: «Every Sundays getting more bleak/A fresh poison every week.» Her kan referansen være en søndagsgudstjeneste i den kristne kirke. At mange ikke lenger har en positiv opplevelse av å delta her, at man kan «forgiftes» av doktriner ved å være der. Dermed er det også færre som ønsker å tilbringe tid der.

Hvem er hun i teksten? En kjæreste, eller er det en metafor for noe annet? Taylor Marshall (2014) er en amerikansk katolsk lege og blogger. Han tolker at Gud i denne sangen er jenta, og at han gir seg over til «Gud» (jenta). På den måten kan sangen således oppleves blasfemisk for enkelte troende. Jeg tenker at Hozier sammenligner jenta med religion på en annen måte. Hvis Gud finnes, er han også å finne i denne jenta. Ikke bare innenfor strenge systemer som den katolske kirke representerer. At jenta fniser i en setting som i utgangspunktet er seriøs og alvorlig, kan tolkes som at alle kan gjøre feil i situasjoner der man skal følge en viss etikette, og at selv kirkens dogmer og fordømmelser ikke alltid klarer å unngå at slikt skjer. Neste linje indikerer at det ikke er akseptert av kirken eller folk generelt å ha en slik oppførsel i en slik kontekst. Allerede her kan vi ane et frampek om en slags protest mot det tradisjonelle og det etablerte.

Starten på refrenget tar opp igjen tittelen i sangen: *Take Me To Church*. Hvis dette ikke er en direkte henvisning om å gå i kirken, kan strofen i stedet for eksempel symbolisere noe seksuelt. Hvis vi tenker oss at jenta er symbolet på en kjønnsløs kjæreste, så kan «church» være en metafor for sex og kjærlighet. «She tells me worship in the bedroom», dette kan tolkes til å være nok en seksuell referanse; at kjæresten din ber om å bli tilbedt (slik man vanligvis tilber en gud). Dobbeltheten i teksten blir tydeligere når vi hører neste linje: «Offer me my death less death.» Her kan man tenke at det kan forstås som en seksuell orgasme lik hva franskmenn kaller en orgasme: «la petit mort», den lille død.

I verset rett etter første refreng synger han: «I'll worship like a dog at the shrine of your lies.» Dette er en setning som teologisk kan ansees som støtende. Man tilber som en hund den helligdom dine løgner forteller. En religiøs person tilber sin Gud. En hund blir lært opp til å gjøre ulike triks på kommando fra sine eiere. På samme måte kan vi lese denne setningen som at de som følger kirkens doktriner er lite reflekterte. De gjør det fordi noen (kirken) har fortalt dem at det skal gjøres på denne måten.

Slutten av det første verset, har linjene: «I was born sick, but I love it» antyder at jeg-personen «vet» ut i fra doktriner at det han gjør er «galt», men at han likevel velger å følge sitt hjerte. «Command me to be well», er inspirert av diktet *Chorus Sacerdotum* av Fulke Greville (1554). Han skriver om at menneskeheten er: «Created sick, commanded to be sound.» Hozier sier i et intervju med *The Cut* at han hørte sitatet sitert i en britisk tv-debatt på tv med den nå avdøde ateist, samfunnsdebattant og forfatter, Christopher Hitchens (Sheperd 2014). Hvis en

tolker strofene i en religiøs kontekst, kan man assosiere dette med den kristne tro; Alle barn er født med synd, og vi får frelse gjennom å si ja til Kristus. I den katolske kirke går man og skrifter hos presten om de synder man har tenkt på eller gjort siden sist. Presten gir absolusjon på vegne av Gud, men teksten peker også på det motsatte; «My church offers no absolution.» Vi kan ane en oppgitthet over kirken. I Matteusevangeliet 8.1-4 i Det nye Testamentet, fortelles det om Jesus som «kommanderer» den syke spedalske mannen om å bli frisk, og at mannen øyeblikkelig blir det. Kirken kan likevel ikke «kommandere» noen til å «bli friske» fra sin seksuelle legning. Som han skriver: slik man er født, slik elsker man seg selv.

Teksten avslutter med en musikalsk bro der han forteller at det ikke finnes noen autoritet («master and kings»), når ritualer begynner. «There is no sweeter innocense than our gentle sin/In the madness and soil of what of that sad earthly scene/Only then I am human/Only then I am clean.» Jeg tolker dette som at kjærligheten eller den seksuelle opplevelsen er likeverdig uansett hvem som du elsker. Den religiøse referansen til synd og renhet er som en motsats til hva som skjer blant oss dødelige på jorden. Det er bare når man opplever det «hellige» i det virkelige livet, at man kan si at man er ren og menneskelig.

Til sist, som en avslutning på en bønn; «Amen, Amen, Amen». Er dette en avslutning på et kjærlighetsforhold til kvinnen eller til kirken? Eller er det en slags bekreftelse på at det teksten har uttrykt, bør være kirkens vei videre? Ordet «amen» har sin opprinnelse fra det hebraiske å tro: aman (Norea Mediemisjon). I følge den kristne tradisjonen brukes begrepet til å akseptere det Gud sier – man gir uttrykk for at man tror på Hans ord. De kristne har en slags dialog med Ham i bønnen. De troende gir sin aksept av budskapet ved å si et amen. Vi kan tenke oss at Hoziers tekst er en slags bønn til både kirken og Gud. Han ønsker at kirkens tradisjonelle holdninger innenfor seksualitet, seksuell orientering og kjønn må forandres. Kanskje han setter spørsmålsteget ved om Gud kan være fornøyd med hvordan kirken har fungert som hans budbringer. Samtidig som kirken har opptrådt med autoritet når folk ikke har fulgt de religiøse doktrinene og forventningene, har noen av de samme menneskene blant annet begått overgrep i kirkens navn (ref. rapportene om Murphy og Ryan i 4.1). I tillegg har organisasjonen selv, gjennom mange år, fortiet og hemmeligholdt ting som har skjedd. Jeg synes å se denne dobbeltmoralen ligge som et bakteppe gjennom hele sangen. Det kan ikke være dette Gud har ment med tro og håp, og kanskje ber han om at Han kommer på banen og retter opp det som har gått feil.

4.3 Analyse av videoen til *Take Me To Church*

Videoen er skrevet, regissert og filmet av Brendan Canty og Conal Thomson fra «Feel Good Lost». Hozier har vært med i planleggingsfasen og forarbeidet til konseptet. Den er ca. fire minutter lang, og vi kan si at den fungerer som en kort spillefilm. Hozier er ikke med i videoen. Han er kun en formidler av teksten i bakgrunnen av historien som vises på lerretet.

I motsetning til sangteksten som florerer av religiøse referanser, er det ingen tydelige slike i videoen. Det er ingen kirke, ingen begravelse der en jente småfniser eller en prest som fordømmer som snakker om synd slik teksten forteller om direkte. I stedet har produsentene laget en video som tar for seg tematikken at man skal akseptere all voksen kjærlighet (min tolkning, ref. kap. 4.2) i teksten med å bruke et konkret eksempel. Det som eksemplifiseres er homofili og forfølgelse. Hozier sier at innholdet i videoen ble arbeidet fram rett etter at han hadde sett en dokumentar om hvordan mange homofile forfølges i Russland (Mullaly 2014, Shepard 2015). Landet er kjent for å ha et konservativt og lite inkluderende syn på mennesker som definerer seg selv innen LGBT (lesbian, gay bisexual and transgender). Ved å lage et slikt uttrykk som utfyller tekstens innhold, får man oppmerksomhet i samfunnet, blant institusjoner og enkeltmennesker. Kanskje får man også et samfunnsengasjement som kan føre til endring.

Fortellingens *narrativ* vinkling formidles gjennom følgende bilder: Den starter in medias res – rett inn en av sluttscenene der vi ser et stort bål som brenner. Så får vi tilbakeblikk – en retrospeksjon som beskriver foranledningen til dette bålet. Handlingsforløpet i filmen er kort oppsummert; to unge menn er tilsynelatende kjærester og dermed homofile. De møtes i smug ute i skogen, litt bort fra folk. Her viser de sin kjærlighet gjennom å gå hånd i hånd eller gi hverandre kyss og nærhet. Uten at de vet det, blir de en dag iakttatt av en annen mann. Denne mannen mobiliserer mange andre menn til å forfølge den ene homofile mannen. De er en gjeng på seks-åtte mann som trenger seg inn i hans hjem, raserer det og tar ham med seg. Kjæresten til den forfulgte skjønner at noe skjer, og han løper fra det ødelagte huset til skogen der flammene er. Dette er det Lynch og Ricoeur kaller *events*. Alle disse situasjonene gir seerne et *plot* - helhetlig handling.

Filmene ender der den startet – ved det store bålet. Nå ser vi at forfølgerne drar mannen de har fanget etter armene mot bålet. Der ligger han og ser på at de kaster et skrin på bålet. Hva dette skrinet kan symbolisere, kommer jeg tilbake til. Mens mannen ligger nede, fortsetter mobben

å sparke og slå ham. Litt bortenfor har kjæresten kommet til, og kan bare stå å se på det tragiske som skjer. Hvis en tar utgangspunkt i referansene til Hollywood-modellen som jeg nevnte innledningsvis i analysen, kan en tenke seg at spenningskurven øker hver gang mannen forfølges. Hver gang vi ser kjæresteparet utøve sin kjærlighet senkes dramatikken og spenningskurven, og vi som lesere blir «kjent» med deres forhold.

Skrinet som allerede er nevnt, er brukt som et virkemiddel i historien. Det blir vist flere ganger gjennom hele filmen. Både at den er låst med kjetting, at den begravnes av eieren (den homofile som senere blir forfulgt), og at den graves opp og kastes på bålet av mobben. Jeg tenker at kisten er et symbol på hemmeligheten til det homofile paret. Deres forhold, kanskje uttrykt gjennom bilder eller tekst, ligger trygt i dette skrinet. Det at ingen andre kan se hva som gjemmer seg i skrinet, kan tolkes som at kjærligheten de har for hverandre er verdt å ta vare på. Dette ser vi også da kjæresteparet kysser hverandre offentlig for første gang. Vel er de på et folketomt sted, men de er ute og de står i sitt eget nærsamfunn. Det er som om de gir litt blaffen, og at de glemmer hvilke konsekvenser de senere kan møte.

Det visuelle er i svart/hvitt. Det kan kanskje antydes en link mot «film noir»-sjangeren fra 1940-tallet som blant annet la vekt på dystre menneskeskjebner og dunkle stemninger gjennom svak lyssetting. Hele innholdet bærer preg av forfølgelse og mørke krefter. Bålet som lyser opp i nattemørket lager en mørk og skummel atmosfære, og vi ser denne scenen flere ganger - som et frampek på at noe vondt skal skje. Dette er kanskje det symbolet i filmen som har tydeligst religiøs referanse. Flammene kan assosieres med Ku Klux Klans brenning av kors og bruk av brannfakler i sørstatene på 1960-tallet. Ku Klux Klan var kjent for å forfølge afro-amerikanske innbyggere, og de opptrådte som en mobb som tok loven i egne hender. Rent historisk kan man også tenke at flammene representerer kirkelig forfølgelser som har foregått. Den katolske inkvisisjonen på 1200-tallet tillot for eksempel at kjettere ble brent på bålet hvis det ble antatt at de utfordret kirkens lære. I utvidet forstand kan man også se bålet som en flamme. Gjør man det, kan det symbolisere Den Hellige Ånd. Et slikt resonnement er ikke tydelig uten at vi har analysen av verbalteksten med oss når vi ser videoen.

Rett etter åpningssekvensen brukes en kryssklippingsteknikk hvor vi får en fortelling hvor to ting foregår parallelt. Her ser vi hvordan produsentene har valgt å kommunisere med seerne på en indirekte måte (*narrasjon*). Der de homofile er sammen, er det dagslys, store sletter og

rennende vann. Det kastes stein på vannet slik de sikkert har gjort med sine foreldre eller andre kamerater før. *Karakterene* løper etter hverandre, ler og ser på hverandre med hengivenhet. Alt dette kan tolkes som at når kjærligheten får utfolde seg, bør det ikke være noen grunn til bekymring – bare glede. Dette kan relateres til teksten som synges når disse scenene vises. Et eksempel er: «The only heaven I'll be sent to/Is when I'm alone with you/I was born sick/but I like it/command me to be well.» Kombinasjonen av bilde og sangtekst understreker formidlingen av at kjærligheten er universell uansett seksuell legning og orientering. Publikum, uansett seksuell legning, som er opptatt av kjærlighet og rettferdighet, kan umiddelbart føle en slags sympati for paret.

Den andre parallelle historien er mørkere. Når den ene forfølges av mobben, er det kveld eller natt. Mye skog gjør bildet mer dystert, og veien som kjæresten løper på når han oppdager at noe er galt, er lang og øde. *Karakterene* som mobben viser, står i motsatt ende av skalaen for de homofile. Der de førstnevnte er ufrie, men kjempende for sin kjærlighet, er disse mørkemenn som tror de kan bestemme over andres skjebne. De eneste *handlingene* de utfører gjennom hele videoen, er å forfølge den homofile. Forfølgerne er kledd i mørke hettegensere. De skjuler seg bak hetten og et tøyestykke dekker ansiktene deres. Deres anonymitet kan være et symbol på hvordan ekstremister ikke gjør ting offisielt. At de går sammen i en større gjeng, symboliserer også at det er lett å la seg påvirke til å gjøre ting når man er i flokk.

Historiebøkene viser at det er lettere å utvise vold når man ikke er alene. Alt dette fører til at vi føler en uvilje mot karakterene. De fleste av oss seere vil nok oppleve *karakteriseringen* av handlingen deres som både urettferdig og brutal, og den vekker patos (følelser) i oss.

Kontrasten mellom de sympatiske og de usympatiske, det lyse og det mørke, er med på å forsterke filmens budskap; det foregår en kamp mellom det gode og det onde. Når mobben samles og går av sted, ser vi samtidig at et tv-apparat står på. Den viser en demonstrasjon der folkene i bildet har russiske plakater. Med tanke på hva Hozier tidligere har sagt om sin bakgrunn for valg av handling i videoen, er dette en direkte referanse til den uautoriserte demonstrasjonen som foregikk i Russland i mai 2015. Der ble aktivistene arrestert for å ha demonstrert mot det nye lovforslaget ville føre til forbud mot å produsere eller gi ut informasjon om LGBT-samfunnet. Demonstrantene ble møtt av religiøse og nasjonalistiske motdemonstranter som gikk til angrep på dem (NRK.no).

Samtidig som gjengen går etter den homofile i videoen, synger Hozier i bakgrunnen:

Take me to church/I'll worship like a dog at the shrine of your lies/I'll tell you my sins so you can sharpen your knife/Offer me my deathless death/Good God, let me give you my life.

Den isolerte teksten, kan bety flere ting (ref. kap. 4.2), men sett i sammenheng med hva som skjer på bildene, kan vi tolke dette som om forfølgerne mener de har rett til å gjøre det de gjør. Hvilket forhold de har til tro, er ikke synlig, men det at Den russisk-ortodokse kirke har støttet myndighetene i denne saken, kan jo føre til at det er nok en bekreftelse for folk at slike forhold ikke skal aksepteres og at de må stoppes.

Det er ingen klassisk oppbygging á la Hollywood-modellen når det gjelder å ha en lykkelig slutt. Ingen fremstår ikke som klassiske protagonister som går seirende ut av en kamp de fører. De elskende får tilsynelatende ikke hverandre, og deres kjærlighet er forbundet med trøbbel. Det positive budskapet i sangen om å elske til tross for både synd, skam og forkastelse, forsterkes ikke helt i videoen når den ender så tragisk. Samtidig kan vi si at de seirer på en annen måte – de var villige til å kjempe for det de trodde på selv om overmakten til slutt ble for stor. Det ser ikke ut som om mobben går gjennom en klassisk forandring – hatet de føler i begynnelsen av videoen, er like sterk på slutten. Mobben kan sammenlignes med for eksempel den onde hekse i Snøhvit.

Selv om mobben i videoen ikke endrer standpunkt, kan regissørene hatt en baktanke med videoen. Den *diskursive* vinklingen fungerer som en sosial praksis om kommunikasjon om mening for de som ser på. Kanskje vil noen av seerne med en eller annen form for homofobi, få empati og endre oppfatning etter å ha sett den. Kanskje vil den føre til at flere respekterer alle uansett seksuell legning, og at myndigheter vil følge opp med å innsette lover som beskytter alle. Konsekvensene av å ikke ha de samme rettighetene, kan føre til voldelige situasjoner slik det utspiller seg i videoen og tragiske utfall for dem som blir diskriminert og sjikanert.

Både teksten og videoen kan, som et populærkulturelt uttrykk, oppsummeres til at den gir oppmerksomhet rundt tematikken «kjærlighet uten grenser». Vi har som mennesker rett til å elske hvem vi vil. Det bør være et likeverds- og rettighetsprinsipp som gjelder for alle, og vi skal ikke la andre mennesker eller religiøse dogmer stå i veien for dette. Det viktigste målet for livet på jorden, er først og fremst å leve ut de valg man selv tar når det gjelder kjærlighet.

Jeg tror ikke at Hozier først og fremst er opptatt av å «ta» alt det den katolske kirke står for. Den er i stedet blitt symbolet for alle religiøse organiserte etablissementer som mener de står for en «sannhet.» Ved å bruke kirkens «språk», viser han hvordan ulike aktører kan stå for spredning av undertrykkelse gjennom en «pekefinger-moral.»

4.4 Etnografisk tilnærming til Hoziers tekst og video – publikums mottakelse

Den offisielle videoen til *Take Me To Church* ble sluppet i september i 2013. Pr. 20.02.2017 har den blitt sett over 360 millioner ganger på YouTube. Det ligger over 200 000 tilbakemeldinger fra publikum i kommentarfeltet (ref. kap. 1.4.4).

Flere av de som kommenterer sangen er lite opptatt av innholdet i teksten. Mange gir respons på hva andre har diskutert:

Who are these people writing the deepest paragraphs? Jaden Smith's lost siblings? I'm just listening to the song (Wow, Awsome).

Am I the only one that's just here to enjoy this great song, and not to argue about homosexuality? (DerpSpY05).

Good song, I can't stop listening to it (Blue Star).

I love this song. I don't know if the writer of this song is gay or not. I think that is weird and kinda gross. But I can care less I love this song....» (Cam Harris).

I don't give a fuck about any deeper meaning. The guy is a great singer. That's it (Raphael Salas).

På bakgrunn av eksemplene over, kan man anta at mange lyttere liker sangen for det musikkuttrykket det er. De er ikke så opptatte av å analysere hverken tekst eller video. Det er musikkopplevelsen som styrer hvorvidt de liker sangen eller ei. Dette sammenfaller med Lynch (2005) sin teori om at publikums opplevelser ikke begrenses av for eksempel forfatterens intensjoner med teksten. Deres erfaringer, meninger eller overbevisninger er ikke store nok til at de går inn i debatten med å fordømme eller forsvare innholdet på et dypere nivå.

Noen som kommenterer misforstår tilsynelatende innholdet i sangen, eller de tolker den annerledes enn majoriteten av de som deltar på nettsiden:

This Song makes me cry and wanna give my life to God or Jesus (Jemma Ennor).

Funny thing is that the video has no relevance to the song... Well, homosexuality sells! Well played Hozier!! -_- (Ranaka Sirwadana).

Med en gang dette skjer, blir de irettesatt av andre deltakere. Ofte med en forklaring og en referanse til intervjuer med Hozier. Siste sitat blir for eksempel møtt med denne kommentaren:

The video was in response to the Russian government passing laws allowing discrimination against gays. This happened at the time they were going to make a video, so they decided to address that issue. It is relevant because both the song and video are about people in power (religions and governments) abusing their authority (billiey giles).

På den måten kan vi si at kommentarfeltet fungerer som en veileder for de «uinnsvidde», og at de ser kanskje på teksten med en ny forståelse etter å ha blitt korrigert. Dette samsvarer med både Lynch (2005) og Gripsrud (2015) om hvordan man som individ kan påvirkes gjennom ulike kanaler (ref. kap. 3.5).

I en del av innleggene diskuterer eller kommenterer man religionens rolle i det populærkulturelle uttrykket til Hoziers sang:

God is good all the time. All the time God is good God is love ... :) (Black_Wolf Jordan).

Made me cry every time. and I for one actually go to church and God created all man to be equal and in the ten commandments it said "thou shall not kill" so the they litterally broke a law of the bible basically» (#1 bro for pewds).

As a Christian I love this song. This is exactly what's wrong with my religion nowadays. Preaching hate when they should be preaching love. Judging others for who they fall in love with when they should be applauding the fact that they were lucky enough to find love. Real Christians get rarer by the day, and if you ask me, more songs like this should be made to tell fundamentalists they need to pull their heads out of the bible and actually do what a Christian's supposed to (Jared Knight).

I am Christian and gay. The past few years I had been struggling with my gender identity, until consulting my young life director. She told me what others had denied, she told me that God loves all. Since then I've gotten better, and I'm so much happier knowing that my faith and my gender identity are at peace. It breaks my heart when I hear people, even close friends, express their hatred for the LGBT community and justify it with religion (Prince Princess).

Felles for mange av disse kommentarene, er at det virker på meg som om det er en del liberale kristne som responderer på denne måten. Her er det eksempler fra både heteroseksuelle og homofile som forsvarer religionen. De prøver å overbevise kritikere om at det innenfor religionen, finnes en åpenhet og en inkludering for alle. At kristendommens budskap først og fremst er kjærlighet. Det ser ut som om de tar avstand fra den dogmatiske konservative delen av religionen.

Likevel ser vi også mer konservative eksempler. Dette er folk som bruker bibelsitater for å legitimere sitt syn. Slike kommentarer blir ofte trådstartere. Denne fikk over 60 kommentarer:

Leviticus [18:12](#) "you shall not lie with male as one lies with a female, it's an abomination"
Corinthians 6:9-10 "or do you not know the unrighteousness shall not inherit the kingdom of god? Do not be deceived No fornicators , no idolaters , no adulterers, no effeminate, no HOMOSEXUALS , no thieves , no covetous , no drunkards , no revilers , no swindlers shall inherit the kingdom of god" If you fall in any of these category and don't repent all your sins to your Heavenly Father Jesus Christ you may be already doomed in eternal hell fire And for the gays who say "God made me this way" "I was born gay" If you read the scriptures I wrote out the Bible god made all straight and not homo. I'm not forcing you to believe in a god or get you scared or confused rather I'm just telling you. Note: God wrote the Bible so what I just wrote is something I took out the Bible what god wrote. Christianity isn't bad we don't hate on gays The Christians that do aren't Christians as god says "love thi neighbor" If you've tried to change a homo person And they don't changed just leave it at that as god knows you've tried to help. Just think all the people that say "What if god isn't real" Just imagine what if he is and hell is real What are you going to do if you end up down there burning? (Mr. Dabs).

Her uttrykker Mr. Dabs det populærkulturelle uttrykket med utgangspunkt i sin religiøse praksis. Han skriver at det er ukristelig å hate homofile, og at dette ikke er i samsvar med Guds budskap. Samtidig viser han til tekster i bibelen for å understreke at ingen er født homofil av Gud. Han mener også at det er Guds vilje at man må prøve å forandre en homofil

person til å bli heterofil. Går ikke dette, vet Gud at du har prøvd. Helvete venter mest sannsynlig de som ikke som forstår dette.

«Bible is not a fucking law book» (XRager69). Denne påstanden kan oppfattes provoserende av mange, og den starter også en lengre diskusjon. Til sammen får personen bak denne kommentaren hele 84 svar. Mange er enige med trådstarteren, men det er også noen som tar til motmæle:

Actually, it is. It is a fn 'Book of Laws That No One Will Ever Meet.' And the sequel is 'If You Read This Book and Condemned Your Neighbor on It's Principals, You Best Be Moving Out Of The Way When Judgment Comes (sammi4982).

I am straight and religious... yet I do not use the Bible as an excuse to hate on homosexual people whatsoever. People who use the Bible as an excuse are idiots. It says to love everyone. I don't care if someone is homosexual. They are just as important as I am. As the rest of us are (Lilly Connolly).

Her ser vi altså eksempler på hvordan en meningsytring blir møtt av både meningsfeller som er enig i budskapet ditt, og de som er uenig. Sitatene viser at videoen skaper en debatt utover selve temaet homoseksualitet. En del av diskusjonene utvikles til å handle om hvordan religionen (den kristne), kan sees i forhold til temaet om homoseksualitet. Representanter fra begge sider forsvarer sine meninger med bibelen som referanse.

Selv om flere av kommentarene har rasjonelle referanser til kristendommen som er basert på kunnskap enten man mener det eller det, ser det ut som om det er enda flere som deltar uten å særlig kunnskap om kristen lære. En kan tenke seg at dette er fordi folk flest – religiøs eller ikke-religiøs, har en overflatisk kunnskap og erfaring om teologien. En annen grunn kan være formen på forumet som de deltar i. Det er kanskje ikke på YouTube- kanalen representanter for de med mer kunnskap velger å delta med sine synspunkter. De velger i stedet å være med i diskusjonen gjennom artikler, debattinnlegg i aviser eller på seriøse bloggsider.

Hvis vi beveger over på slike sider, ser en at debattantene ytrer sine meninger med mer substans i kristen lære enn allmenn folkelig synsing. Materialet jeg nå vil referere til er hentet i fra USA. Landet har i tillegg til de ordinære ortodokse, katolske og protestantiske kirkesamfunnene med tungt utdannede prester, også en tradisjon for ulike kristne frikirker

med sine pastorer eller predikanter. Her kan det variere med hva slags teologisk bakgrunn den enkelte har. Tidligere hadde prester og predikanter en avgrenset arena å spille på - sine menigheter. Med digitale medier kan de nå et større publikum. Ved å publisere på ulike nettsteder der folk har en felles religiøs bakgrunn, kan man i større grad påvirke sine synspunkt eller få bekreftet det man mener. En pastor fra Richmond Community Church – Rick McDaniel, skrev i mars 2015 et åpent brev til Hozier om sangen *Take Me To Church*. Teksten ble utgitt på nettsiden til *The Christian Post*. Dette er en hjemmeside for den evangeliske kirken. McDaniel starter innlegget sitt med at han først trodde at tittelen om å gå til kirken var et frampek om noe positivt. Han syntes også at melodien var fengende. Da han hørte nærmere på hva som ble sagt, forandret han straks mening. Pastoren mener at Hozier fordømmer hele kristendommen. At hans agg til den katolske kirke og Russlands lov om homoseksuelle, får hele religionen til å lide.

Pastoren ser seg nødt til å skrive dette brevet fordi unge folk som hører på sangen må forstå hvilke feil signaler den gir. Når det gjelder seksualitet, er det viktig at Gud viser oss en moral vi skal leve etter. Vår seksualitet er en gave fra Gud. Konsekvensen av umoralistisk seksuell atferd vil føre til sykdom og overgrep. Det er ikke kristendommen som forgifter individene, men det at mennesker velger å leve ut seksualitet utenfor ekteskapet mellom mann og kvinne. Dette fører til sorg, og giften er skilsmisser, pornografi og ødelagte forhold. Han mener videre at det er feil å mene at kirken fordømmer – den forteller bare sannheten. Det er helt nødvendig at den forteller sannheten om for eksempel seksualitet. At den gjør rede for forskjellen mellom rett og galt, hva som er sant og hva som er løgn. Fordi denne sangen er blitt så populær i hele den vestlige verdenen, er det viktig for de kristne å ikke tie. De må fortelle sannheten selv om de risikerer å bli marginalisert. McDaniel spiller på hersketeknikk i denne artikkelen, og han er nedlatende over Hozier på grunn av hans unge alder. Han indikerer at selv den irske landsmannen Bono i U2 med årene, har fått et mer nyansert bilde på kristendommen.

Et annet eksempel er hentet fra hjemmesiden til *Red Letter Christians*. Det er en Jesus-bevegelse som er opptatt av hva Jesus sa. Ordene hans har autoritet. Tolkningen av Jesus fører til blant annet at de mener: alle mennesker er født like i Guds ånd. Mangfold og samarbeid mellom mennesker gjør oss sterke, ikke svake. En ønsker å utviske forskjellen mellom «vi» og «dem.» Angela Denker som postet artikkelen «9 Questions raised by Hozier's Take Me To Church» på denne hjemmesiden, er pastor i Messiah Lutheran Church i Yorba. Hun angriper

ikke Hozier og sangen like mye som McDaniel. Som en «disippel» av Jesus, prøver hun i stedet å stille noen spørsmål rundt enkelte verselinjer i teksten og heller besvare dem med utgangspunkt i Jesus ånd. Når Hozier synger om at jeg-personen er født syk, men at han elsker det, er det en av prinsippene ved den Katolske kirke og Kristendommen generelt at mennesket er født med synd. Hun stiller spørsmål om kirken har glemt at den ikke er et sykehus som skal helbrede de syke. Rollen den har er å opprettholde og spre liv gjennom kjærlighet, håp og tro. Hun spør videre om kanskje kirken gjennom å understreke den enkeltes fordervelse på bekostning av å kjenne igjen fordervelsen som eksisterer i institusjonen. Når artisten skriver at søndagene blir mer og mer gufne og at de er som en frisk gift hver uke, synger han om gudstjenestene for de kristne. Denker reflekterer rundt dette;

Is there a bleakness in our churches? Are we hastening towards death or towards life? What responsibility do Pastors have in light of bleak churches?

Denker mener at det finnes hykleri i både den katolske kirke og i den protestantiske og det må alle ta innover seg. Hoziers sang inneholder ifølge henne noe mer enn et angrep på det religiøse. Teksten framstår like mye som en lengsel etter Gud som kom til jorden i Jesus navn. En som døde og steg opp på grunn av kjærlighet.

Det har ikke vært mulig å forske på kommentarfeltet til disse artiklene da sidene nå er stengte. En kan likevel, på bakgrunn av konteksten, tenke seg at mange lesere har bifalt og vært enige i det debattantene har skrevet. Det fordi leserkretsen av slike hjemmesider eller bloggsider, ofte er begrenset til folk som har samme mening som deg selv. En annen grunn er at begge har autoritet på bakgrunn av sin rolle som leder i et kristent miljø. Av den grunn, vil det bekrefte Lynch (2005) og Gripsrud (2015) om at en her får bekreftet sin tolkning i et meningsfellesskap (ref. kap. 3.5).

4.5 Forfatterbasert tilnærming av Tooji

Tooji Keshtkarb kom til Norge som asylsøker sammen med sin mor, da han var 1 år gammel. Familien var fra Iran. Far var muslim og mor kristen med det det innebar av fordommer i det iranske miljøet. Moren var lærer og politisk aktiv på venstresiden. Hun var først i opposisjon til sjahens regime, før hun også var aktivt imot prestediktaturet til ayatollah Khomeini. På grunn av en konkurs i hennes egen familie, ble hun giftet bort til en velstående mann. De så ikke på det som et tvangsgiftemål, men mer et økonomisk og kulturelt press. På grunn av hennes nye finansielle stilling, hadde familien midler til å rømme Iran da hun følte at det ikke

lenger var trygt å være der. Hun sendte de tre eldste barna først – planen var Canada gjennom Pakistan. Reisen ble strabasiøs, og de endte opp i et fengsel i Bangladesh. Etter 10 måneder med sultestreik, endte det med at FN ble involvert. Tilfeldighetene gjorde at Norge var det europeiske landet som sa ja til å ta imot guttene. Til slutt var hele familien samlet i Norge. I løpet av oppholdet på et asylmottak ble hun skilt fra sin mann, og Tooji har vokst opp med en aleneforelder. Mor har fortsatt å være engasjert i samfunnspolitikk etter at hun ble etablert i Norge. Det er spesielt temaer knyttet til likestilling og ulike former for undertrykkelse som skjer innenfor islam. Hjertesaker er debatten mot islamisering, kvinneundertrykking, niqab og diskriminering av homofile (Ringheim 2012).

Tooji har i flere intervjuer sagt at han beundrer moren sin og at hun er hans rollemodell (Myhren, 2012). Vi kan anta at dette også har påvirket noen av valgene han har gjort i løpet av livet. Selv om folk flest kjenner han gjennom profilerte jobber gjennom MTV og NRK, har han i tillegg studert til barnevernspedagog. Han har også jobbet på asylmottak i en periode. Hans engasjement for de unge og svake i samfunnet, er noe han bruker i musikken sin. Allerede i 2012 sa han i et Dagbladintervju at han ønsket å delta i samfunnsdebatten gjennom musikken sin: «Det blir mitt verktøy til å få en stemme, så jeg kan belyse temaer som ellers blir feid under teppet. Det høres litt Bono ut, men jeg mener alle profilerte personer med en stemme har et ansvar for å snakke for dem som ikke har det» (Holmlund 2012)

Tooji har vernet omsider av privatlivet sitt i mediene. Før juni 2015, hadde han aldri snakket om sin seksuelle legning. «Jeg har alltid tenkt at det er nobody's business but mine. Ingen heterofile trenger å dele hva de har av preferanser, så hvorfor må jeg?» (Antonsen 2015).

I samme intervju, understreker han at han likevel ikke har skjult hvem han er utenfor det offentlige. Endringen om å «stå fram» i mediene, kom blant annet etter en samtale med en person under de homofiles «Pride-dag» i 2014. Mannen jobbet ved en krisetelefon. Han fortalte om at flere, særlig unge med minoritetsbakgrunn, kan slite mellom religiøs tro og erkjennelse og aksept av egen seksuell legning. I forbindelse med samtaler med flere av disse, hadde Tooji blitt nevnt som et forbilde når det gjaldt identitet og seksualitet. Dette var med å bidra til at han valgte å stå fram offentlig.

Med en far som muslim og en mor som er tidligere kristen, har Tooji en sammensatt religiøs forankring. Han har selv opplevd frustrasjon i forhold til egen tro, og tillegger religionen ansvaret for at mange opplever å bli utestengt eller utsatt for elendighet. Han mener at Gud

snakker om kjærlighet uansett religiøs tilknytning, og trekker fram «Kjærlighetens høysang» (1.KOR, 13) som eksempel på at kjærligheten er størst av alt (Antonsen 2015).

I forkant av innspillingen av videoen til *Father*, skrev Tooji og hans medprodusenter en søknad til Frogner kirke om å bruke kirken til innspilling av en video som skal ta for seg homofili og religion. I søknaden står det at: «(...) Et ønske om økt inkludering av homofile i kirken (...) Det vi ønsker å vise er at dette er to mennesker som forenes i det hellige rom – presten, kirkerommet og alteret understreker dette.» Sokneprest Margunn Sandal gir en positiv tilbakemelding på denne forespørselen, og sier hun vil ta det opp i menighetsrådet. Den første korrespondansen er altså positiv, så hvorfor ble det uenighet mellom partene? VG skrev om saken 10.juni 2015; Margunn Sandal ba den 4.juni 2015 om at elskovsscenen ble fjernet da den ikke samsvarte med Tooji beskrivelse av prosjektet i tidligere søknad. I tidligere i korrespondanse hadde hun understreket om at scenen mellom presten og mannen ikke kunne mistolkes:

Jeg er overbevist om at hverken du eller noen av partene, ønsker at dette skal bli en sak som handler om overgrep. Men dersom filmen viser en mann som oppsøker en prest, og så innledes et intimt forhold, så er det overgrep fra prestens side (Sandal 2015).

Tooji forsikrer henne om at videoen ville vise at de hadde et kjæresteforhold fra før av (Husby 2015). Videoen viste som vi vet at presten og mannen har sex foran alteret, og de involverte fra kirken tar selvfølgelig stor avstand fra det ferdige produkt. Oslo-biskop Ole Christian Kvarme mener i samme artikkel, at en sexscene foran alteret ikke er akseptabelt uansett om det er et homofilt eller heterofilt par som deltar. Tooji forsvarer sine valg med at scenen var viktig å ha med for å skape bevisstgjøring og debatt om hvordan religion diskriminerer på bakgrunn av seksuell legning. Det er snakk om diskriminering på lik linje som etnisitet eller hudfarge (Alvsing 2015).

Lynch sier at det er alltid en fare for å overtolke hvor viktig forfatterens eller artistens bagasje er i forholdet til produktet de leverer. I denne sammenheng vil jeg likevel si at det er en sterk koherens mellom det populærkulturelle produktet og hans oppvekst i et samfunnsengasjert hjem. Morens samfunnsengasjement kan ha hatt en forholdsvis stor betydning for menneskesyn og valg av utdanning. Hans *kontekstuelle bakgrunn* med en familiebakgrunn preget av usikkerhet, flukt og håp, har nok gitt han en spesiell *sosial og kulturell bagasje*.

I intervjuer har Tooji vært tydelig med sin *intensjon* med produktet. Han vil skape debatt om hvordan religion kan undertrykke og ekskludere enkelte mennesker. Det at han, ifølge Frogner kirke, misleder menighetsrådet i sin søknad om noe av innholdet i videoen, tar han ikke selvkritikk på. Han må mene at «målet helliger midlene.»

Tooji var ganske kjent fra før i den norske befolkningen. Hans bakgrunn som programleder i ulike program på barne-tv og for Grand Prix junior, førte nok til at mange så på han som lite provoserende. Han har siden 2008, hatt flere utgivelser som popsanger, men er kanskje mest kjent for sangen *Stay* som han vant Melodi Grand Prix med i 2012. Ingen av utgivelsene før *Father* kan imidlertid sees i sammenheng med denne.

Når det er snakk om *psykologiske* spørsmål som går dypere inn på Toojis personlige erfaringer, mener jeg å se en tydelig sammenheng mellom dette og det populærkulturelle uttrykket. Man kan anta det å vokse opp både som homofil og med innvandrerbakgrunn ikke har vært lett. Selv i demokratiske og liberale Norge, er dette to grupper som fremdeles i enkelte miljøer blir stigmatisert. Dette bekreftes når han har beskriver mobbing i oppveksten fordi han brøt med normer og forventninger på hvordan en ung gutt skulle være.

Det kan synes som om Tooji intensjoner med tekst og video var både å inspirere og provosere, men at han først og fremst ville være en rollemodell for andre homofile.

4.6 Tekstbasert tilnærming til *Father*

Teksten er skrevet av Tooji og Julia Karlsson, og har vært et samarbeidsprosjekt med ulike organisasjoner som representerer og støtter homofile grupperinger. Sangen ble den offisielle pride-låten for Oslo Pride i 2015 etter at Tooji selv kontaktet organisasjonen med dette forslaget.

Father er tittelen på sangen. Ut i fra den, kan vi assosiere til to ting; noe sekulært og noe som er religiøst. Det sekulære beskriver en person som har barn. Tolker vi dette i en religiøs kontekst, vil man med kjennskap til den kristne tro, vite at dette ordet ofte brukt i sammenheng med religionen. I kontekst med min avhandling, er det naturlig å tolke begrepet religiøst. «Far» blir et *symbol*. Som en følge av *konnotasjon* og *denotasjon*, kan vi derfor *avkode* begrepet som et synonym for gud. «Han» er en far for folket som tror – et overhode man velger å følge når det gjelder leveregler. «Han» er allmektig og allvitende. «Han» er en rådgiver man henvender seg til når man søker råd og trøst.

Teksten kan leses som et åpent brev; til Gud og til religionens organisasjon. I det legger jeg til grunn at artisten først og fremst synger om Gud. Dette personifiseres gjennom bruken av «you.» Men, han synger også til presten – en kjæreste som ikke vil vedkjenne seg ham. I det første verset leker Tooji med uttrykket «å ha hodet i sanden» - at man ikke ser hva som skjer rundt en: «Your head is so deep in the box/ That you cannot rise up from it.» Jeg tolker dette, som jeg tidligere har nevnt, at det er Gud han skriver om. Gud må «åpne opp øynene» for å se det som skjer i religionens navn. Dette er et annerledes bilde på Gud enn det bibelen forteller. Han er allvitende, så hvorfor får han ikke dette med seg? Velger Han å ikke se?

Hva er årsaken til at kirken mister tilhengere? Jo, fordi verden og Gud gjennom kirken, er blitt kald; «The world is getting cold» og «your hands are getting cold.» Kaldt blir brukt som en kontrast til varmt. Med det mener jeg at Gud gjennom Jesus, viste varme og nestekjærlighet. Han var en som ikke dømte, men som åpnet armene sine for alle. Igjen forsterker forfatterne ideen om at Gud i vår tid ikke lever opp til gamle tradisjoner og forventninger. You got so numb while you played with /forgot your heart on the road.» Erik Byes sang: «Vår Herres klinkekuler», tar for seg blant annet at Gud leker med jordkloden. Han mister den, blir kald og går hjem. Er det dette Tooji mener? At Gud har glemt jorden? Det antydes her at noe er forandret, men det er først senere i sangen at en kan tolke hva forandringen skyldes.

Refrengnet bærer preg av en fortvilelse fordi jeg-personen roper ut til Gud: «Father if you can hear me/I'm tired of running/I'm tired of running from you.» Jeg-personen som kanskje ønsker at Gud skal være en farsfigur også for han. Han er sliten av å rømme fordi han ikke passer inn i Guds bilde eller i kirkens dogmer. Gud må høre skriket hans om hjelp. Jeg-personen ønsker å bli sett og å bli forstått og inkludert på lik linje med andre. En kan tenke at Tooji mener at når Gud hører hans rop, vil det kunne føre til en forandring i kirken.

Vers to starter med: «You're so obsessed with your high/Cloud nine didn't make an ease.» Den andre setningen her kan bety flere ting; Et søk hos den engelske versjonen av Wikipedia gir oss en definisjon på «cloud nine» som et sted som er euforisk – et magisk sted, en lykkelig tilstand. Hvis jeg-personen snakker til sin mannlige kjæreste, kan man kanskje tolke dette som at han som prest er alt for besatt av sin rolle i kirken. Presten glemmer ikke dette, selv om paret har opplevd den ultimate nytelse og glede i hverandre. En teologisk dreining kan være å relatere «cloud nine» til djevelen. I Dantes Divina Comedia, sitter djevelen fastfrosset i den

niende sirkelen (Den guddommelige komedie). Når Gud er blitt kald og har hodet i en boks i første vers, kan dette være motsatsen. Jeg-personen ser at det ikke er langt mellom det som skal være trygt og godt mot det som er farligere, og at han innser at veien mot det mørke kan være kort.

«Vei» brukes både i vers en og to. I første vers sier man at Gud (you) har glemt hjertet sitt på veien. I det andre verset sier man: «And I can see your road/Light out by the end of it.» Fra bibelen vet vi at begrepet «vei» er en metafor som brukes flere ganger. Gud viser mennesket vei - som i Josva 1, 1-9 der Moses fører slavene ut av Egypt med Guds hjelp. Det snakkes om «å velge den brede eller smale vei» - velge fortapelse eller frelse (Matt 7, 13-14). Uttrykket om at «det er lys i tunnelen» forstås i en dagligdags kontekst som at det er håp. Mennesker som har vært døden nær, beskriver ofte hendelsen som at de så lys i enden av en tunnel. Lyset er varmt og trygt, og man møter igjen sine avdøde kjære. Tunellen kan assosieres med den veien det skrives om i sangen. I denne teksten er lyset i enden av veien slått av. En kan anta at Tooji mener at Gud har sviktet menneskene.

I siste vers kommer et håp om forandring. Det er en bønn om forløsning og lindring; «May all beeing everywhere plagued/with suffering of body and mind/quickly be freed from their illness.» Her kan det tenkes at mange tenker på forbønn fra de kristne for å helbrede andre som har gått seg vill, eller som ikke lever etter Guds ord. Enkelte mener at man må leve etter visse prinsipper for å kunne ta imot Guds frelse og bli fri fra all sykdom. Jeg mener at det ligger en dobbel betydning her; At alle de som ikke føler seg velkomne eller verdige nok på grunn av fordomsfulle dogmer fra kirkens tradisjoner, må slutte å føle seg fordømt og sykelliggjort. Dette understrekes i slutten av sangen da det kommer en oppfordring om at de som er redde, må slutte å være det. De oppfordres i stedet til å sette seg fri og å finne styrke; «And may thouse bound be free/May the powerless find power.» I dette, ligger det en oppfordring til begge parter; både religiøse institusjoner som utestenger og de som føler seg utstøtt. For som det sies i siste setning: «And may people think of each other.» Det enkleste er for alle er å tenke på hverandre – gjør man det, kan man være inkludert uansett bakgrunn, etnisitet eller seksuell legning.

4.7 Analyse av videoen til *Father*

Tooji har vært aktivt med i planlegging og gjennomføring av videoen. Sammen med Helene Eggen er han kreditert som både manusforfatter og produsent. Han har også vært delaktig i regien sammen med Eggen og filmfotograf Knut Joner. Tooji spiller selv rollen som prestens kjæreste og har dermed en aktiv rolle i visualiseringen av budskapet i teksten. Dette kommer jeg tilbake til senere i analysen.

I anslaget ser vi han komme gående mot en kirke. Kirkeklokkene ringer, og i bakgrunnen høres gregoriansk sang i noen få sekunder. På husveggen henger begrepet «Father» (som er tittelen på sangen) sammen med et kors. Vi foretar en *denotasjon* og *konnotasjon* av ordene vi ser. Når det er gjort setter vi dette sammen med alt det andre vi ser sammen med det vi hører. Til sammen indikerer tegnene på at vi er på vei til en gudstjeneste i Guds hus (*avkodning*). Presten som står og tar imot sine kirkegjengere, bekrefter dette. Gjennom hele teksten hører vi at han henvender seg til Gud og presten som er hans mannlige kjæreste (ref. kap. 4.6). Samtidig viser videoen scener fra en gudstjeneste i en kirke. Ved å la handlingen foregå i Frogner kirke i Oslo, understreker Tooji den religiøse tilknytningen sangen har. Jeg mener at alle disse tegnene viser at det er en ganske stor koherens mellom tekst og video. Tematikken «homofili og religion» kommer derfor tydelig fram.

Hendelsene (*event*) er kort oppsummert: en mann som kommer inn i et kirkerom mens det foregår en gudstjeneste. Presten liker ikke at han dukker opp, det ser man av kroppsspråket hans. Det blir en opphetet diskusjon mellom de to, og presten ber han om å gå ved å peke mot utgangen. Menigheten sitter stille i konsentrasjon og bønn. Den helhetlige handlingen (*plot*) er hvordan videoen bygger opp forholdet mellom to menn. Hvordan de skjuler sitt forhold. Tooji spiller rollen som prestens kjæreste. En aner hans frustrasjon og sinne over å ikke kunne leve ut forholdet. I det han oppsøker presten mens han har gudstjeneste, kan en tenke seg at han prøver å provosere fram en reaksjon fra den andre mannen. Resultatet er at presten ber han om å gå. Det er lett å få sympati for begge parter; den ene lei av å skjule sin kjærlighet, den andre bundet av religiøse dogmer og fordommer. Videoen slutter med en sexscene foran alteret i kirken. Menigheten forlater ikke rommet, men sitter fremdeles i dyp konsentrasjon.

Hele handlingen foregår som sagt i kirken, og handlingsforløpet er kronologisk oppbygd. Det er gjennom jeg-personen vi følger handlingen, og forløpet bærer preg av en oppbygging som en klassisk Hollywood-modell. Det er kampen mellom det «gode» og det «onde», mellom

kunnskap og uvitenhet. Tooji spiller mannen som står for sine følelser, den som til slutt går seirende ut av konflikten. Presten er den som foretar en reise gjennom sitt indre. Når han peker for å få mannen til å gå, kan det symbolisere at han først fornekter seg selv. Identiteten som homofil virker ikke å være forenlig med hans rolle som kristen prest. Gjennom historien, får han tilslutt en ny erkjennelse og viser sitt sanne jeg. Klimakset er sexscenen foran alterringen, og menigheten som gir sin aksept for forholdet ved å bli sittende og smile bekræftende. Den lykkelige slutten er et faktum. Kanskje vil man med dette vise at det er mange mennesker som i dag støtter de homofile i kampen mot likeverd i religiøs sammenheng selv om kirken ekskluderer.

Det er flere religiøse *symboler* som aktivt er brukt som virkemidler i videoen. Glimt at glassmalerier av Jesus som har stått opp fra de døde og viser sine sår etter naglene i håndflaten, kan være tegn på at artisten vil vise at Jesus døde på korset for alle mennesker som tror på han, ikke noen utvalgte. Man kan se en hvit due flere ganger. Den kan symbolisere Den Hellige Ånd og dåpen til Jesus i Jordan. Ved å si ja til Jesus, blir man fylt opp av Den Hellige ånd og man får en kristen «sjel.» Mennesket skal deretter leve etter Guds ord. Ut i fra kristne dogmer og forventinger, er kjærlighetsforhold forbeholdt å skje mellom mann og kvinne. Dette er Guds vilje i tradisjonell lære. Den hvite duen er også kjent i dagens samfunn som et symbol for fred. Det kan tenkes at Tooji med det ønsker å vise et frampek om at det er håp om forandring. Etter korte klipp av at duen kommer nærmere og nærmere i fokus, ser vi samtidig at presten gir etter for sin kjærlighet. Han tar imot Toojis karakter som ikke har gått slik han ble bedt om. Dette kan for eksempel tolkes dit hen at Gud aksepterer kjærlighet uavhengig av kjønn.

Et annet viktig symbol er englevingene i siste scene. I bibelsk tradisjon er engler brukt som sendebud til menneskene fra Gud. Han kommuniserer med menneskene på jorden gjennom disse. Englene kommer med budskap som for eksempel at Maria skulle føde sin sønn, men de skal først og fremst beskytte og oppmuntre menneskene. Når man velger å la to par englevinger reise seg på ryggen til det elskende paret foran alteret i kirken, er det som om frampek med den hvite duens fredsinvitasjon bekrefte. Det er et håp i sangens siste vers; at de som er bundet må settes fri. Man håper at alle mennesker uansett seksuell legning kan forsones med og aksepteres av Gud og kirken på en fredelig måte. Dette blir legitimert gjennom å gi paret en ny rolle; å bli de som har Guds beskyttelse, de som beskytter andre i Hans ord. På den måten blir håpet i sangen innfridd i avslutningen.

Teksten og videoen kan, som et populærkulturelt uttrykk, oppsummeres til at den gir oppmerksomhet rundt tematikken «kjærligheten er for alle». Dette er fortellingens *diskurs*. I Foucaults ånd, kan vi tolke fortellingen i lys av de historiske, sosiale og kulturelle betingelsene vi har i Norge i dag. Vi har ifølge lovverket, rett til å elske hvem vi vil. Loven skal beskytte og legge til rette for et likeverds- og rettighetsprinsipp. Vi skal ikke la andre mennesker eller religiøse dogmer stå i veien for dette. Gjør de religiøse institusjonene det, må menneskerettighetene gå foran ifølge Tooji. Jeg tror ikke at Tooji først og fremst er opptatt av å ta avstand fra alt det den kristne kirke står for. Den er i stedet blitt symbolet for alle religiøse organiserte etablissementer som mener de står for en «sannhet.» Ved å bruke kirkens «språk», viser han hvordan religiøse institusjoner er med å opprettholde et syn om at kjærligheten kun er for mann og kvinne sammen.

4.8 Etografisk tilnærming til Toojis tekst og video – publikums mottakelse

Den offisielle videoen til *Father* ble sluppet i juni 2015. Pr. 20.02.2017 har den hatt nesten 1, 2 millioner visninger. Siden har ca. 2500 kommentarer fra publikum (ref. kap. 1.4.4).

På den offisielle hjemmesiden til Oslo Pride ble sangen, i en pressemelding 08.06.2015, avslørt som den offisielle pridelåten for dette året. I den forbindelse gjorde Tooji et intervju i «Gaysir» om kunstprosjektet sitt. Han publiserte også et leserinnlegg i Dagbladet samme dag. Der fremmet han at menneskerettighetene må gå foran religion, og at derfor var viktig å kunne bruke et kirkerom som et virkemiddel for å understreke dette. Responser fra publikum var forskjellig. Flere mente at dette ikke var greit:

Kan du bruke en moske på samme måte. Du spytter på vår religion!! (Steinar Thomassen) –
Dagbladet (08.06.2015)

Du er respektløs for vår kirke. Gå å gjør det samme i en Moske, men det er du nok for feig til!
Mistet all respekt for deg. Flott at du er kommet ut av "skapet", men dette var "bønn i bøtta"!!
Kirken skal stå for kjærlighet, men sex tilhører privatlivet og ikke i kirkerommet!! Jeg er så
inderlig forbannet på deg. Dra til Iran og utøv det samme der (Bente Elisabeth Lier) –
Dagbladet (08.06.2015)

Eksempelene viser folk som ikke sier noe om innholdet i sangen, men de viser sin motvilje mot at han har brukt kirken som scenetepp. Det er ingenting som avslører om disse menneskene selv er religiøse eller om de bare er provosert av at «norsk tradisjon» er angrepet. Det at de har en oppfatning at han er muslim, fører til at de kanskje blir ekstra provosert. Andre trekker ikke inn hans innvandrerbakgrunn, men er like enig som de andre om at sex i en kirke, uansett hvem som har det, er respektløst:

You're not really setting a good example by setting christianity in a bad light..... i've got nothing against gays but sex in a CHURCH is looked upon as a disgrace even though it's husband and wife. no sex in church and that's it (Stian Skilldal) – YouTube

Tooji ønsker å være en rollemodell for de som opplever å bli holdt utenfor. Han nevner homofile generelt og de med minoritetsbakgrunn som to av gruppene som sliter (ref. kap.3.5). Derfor ville en kanskje anta at sangen og videoen skulle omfavnes av folk fra disse gruppene. Den unisone støtten får han ikke. Flere homofile mener at Toojis video i Frogner kirke, ødelegger mer enn den bidrar til forståelse:

Vi bærer skam for legningen vår av den enkel grunn at slike handlinger du har utført i kirken, fører til større hat mot oss som er homofile! Du gikk alt for langt her etter min mening. Man fordriver ikke et hat med å skape mer hat! Syns du fratok noen av oss homofile mye av aksepten vi har sloss i mange år for å få. Syns dere homofile som sloss for "rettighetene våre" kan roe dere litt og tenke på oss som straffes for deres handlinger. Jo mer vi homofile prøver å presse oss inn på andre jo mer skubber vi oss vekk fra andre. Etter denne handlingen har kommet i media kan jeg med hånden på hjertet si at det er første gang jeg føler ett snev av skam som homofil. Det er det du Tooji som har skapt!! (Eivind Mikael Fjereide) – Dagbladet (08.06.2015).

Sorry your video is disrespectful! Plain and simple as a gay christian I'm extremely offended and don't give us that "God is love" bs you knew exactly what you were doing when you made this video.... Like seriously its people like you that make the rest of us look bad. I feel like I have to defend myself against heterosexuals and other Christians now.... Gosh its all about sex.... You don't have to be religious or believe in Gos but you could at least respect other peoples beliefs..... I'd be just as outraged if it was a heterosexual couple simulating sex on that altar it has nothing to do with being gay.....you're just disrespectful (Paul Fitzgerald) – YouTube

Fuck off! I'm a gay myself and this video makes us , gays, look bad. this video is pathetic. fcking bullshit remove it (Mushishi) – Youtube

Bloggeren og kjendisstylist Erlend Elias Bragstad (Bragstad, 2015), er selv åpen kristen homofil med samisk bakgrunn, og han er enig i denne kritikken. I mange intervjuer og på bloggen sin, har han vært opptatt av å jobbe for de homofiles rettigheter. Han synes det er flott at Tooji kommer ut som homofil, men er ikke nådig i sin kritikk av hans ferdige produkt. Her er et lite utdrag fra bloggen hans 8.juni 2015:

«.....»

Når homofobe mennesker snakker om homofile er det med en gang relatert til sex, og hvor ekkelt det er. Når realiteten egentlig er at det bare er kjærlighet mellom to av samme kjønn, uavhengig av sex! Jeg jobber og står på i hvert intervju for likestilling, vi må bli likestilt med heterofile og det må bli en slutt på all sexfokus rundt homofile, det er så mye mer enn bare sex, det er kjærlighet, samliv, familie, hverdager, oppturer, nedturer, det er et helt vanlig liv. Og for å bli tatt seriøst og få blitt likestilt tror jeg ikke veien er å kle seg halvnaken og ri en prest i en kirke. Det provoserer og setter denne kampen langt bakover i prosessen! Fint at du endelig kommer ut av skapet Tooji, men skulle ønsket at du gjorde det på en annen måte. Jeg tror som sagt på Gud selv og jeg tror ikke Gud fordømmer noen for hvem dem er, men dette blir for gjennomsiktig og vulgært. Tooji – hadde du turt å gjort dette i en moské?

Flere homofile representanter fra kirken deler Bragstads syn. Hanne M Pedersen-Eriksen er talsperson for KrFs homonettverk. Hun er selv lesbisk og teologistudent, og opplevde å måtte si nei til en jobb som sokneprest i Sandøy fordi biskopen i Møre ikke ville ordinere en person hvis man lever i et homofilt samliv. I et intervju med Vårt Land sier hun at hun har forståelse for at det Tooji prøver å si er at det ikke er greit at for eksempel Den norske kirke forskjellsbehandler på grunn av seksuell legning. Likevel forstår hun at det å ha sex på et sted hvor man både døper og begraver, kan oppfattes som sårende for mange. Hun håper imidlertid at dette ikke skader kampen om likestilling for alle, også i Guds hus (Gimse og Friestad 2015).

Igjen ser vi at det er først og fremst videoen som skapet debatt. Mange, også representanter fra de religiøse institusjonene, deler Toojis syn om at kirken skal være åpen for alle. Flere av disse innleggene viser at folk viser sin motstand gjennom argumentasjon om at dette forringer «homokampen» man har holdt på med i de siste 20-30 årene. I Norge har dette for eksempel betydd saker som å akseptere prester som er praktiserende homofile og retten til å gifte seg i kirken. Gjennom mange år har man sakte med sikkert fått aksept i samfunnet for en del rettigheter. Aksepten er skjør – mange enkeltindivider og for eksempel religiøse institusjoner

er fremdeles å regne som motstandere i denne kampen. Dette føler en del homofile sterkt på kroppen, men også andre ser og forstår deres problem. Kommentarene kan tolkes slik at mange mener at man med dette har tatt to skritt tilbake i stedet for et skritt fram med tanke på dette arbeidet. En kan her se at Stuart Halls *koding* og *dekoding* kan overføres til denne situasjonen. Tooji har en plan om hvordan produktet skal forstås. Han forventer at majoriteten skal forstå og akseptere hensikten bak. Han opplever imidlertid eksempler på at enkelte tolker dette helt motsatt av det som kanskje var planen. Dette sammenfaller også med det Lynch (2005) mener – at publikum ikke begrenses av forfatterens intensjoner (ref. kap. 3.5).

Toojis klare mening er at dette handler om mer enn religion, og at menneskerettighetene må komme først. Dette synet møtes også av forståelse fra mange:

Menneskerettighetene står over alle religioner. Påbud og lover fra religionene kommer fra vanlige mennesker med litt livlig fantasi som innbiller seg at de er i kontakt med noe overnaturlig. De som tror på og følger disse lovene og påbudene er faktisk medskyldige i alle grusomhetene som har blitt begått under kristendommen og nå skjer under Islam (Leif Waag) – Dagbladet (08.06.2015).

Han får også støtte enkelte lærde. Presten Gyrid Gunnes, skriver i Aftenposten (2015), at han er Norges svar på den russiske kvinnegruppen «Pussy Riot.» Dette er en feministisk musikkgruppe som i 2012 brukte kirkerommet i en ortodoks kirke til å protestere blant annet mot institusjonens samarbeid med de korruperte styresmaktene med Putin i spissen. På samme måte mener Gunnes at Toojis valg om å filme i kirkerommet, er et etisk valg slik at kirkens diskriminering møtes i deres egne rom.

Tooji deltar selv i kommentarfeltet på YouTube med trådstarteren: «God is love. Prejudice and hatred is an act of man.» Denne får over 200 kommentarer fra både nordmenn og utlendinger. Som i resten av kommentarfeltene, er det også her både negativ og positiv respons:

Idiot! You disgust me! You do not represent the gay community. Hypocrite. Shame on you!
(AugustanFinn).

Tooji thank your for this amazing work! really love the song and the statement is so real!
really appreciate that! (Sven Jansen).

ji Thank you for what you have done for the LGBT worldwide community. Your being fired over this video only makes your words stronger! THANK YOU! (boopguy).

Det at Tooji selv er med i diskusjonen ved å ha en trådstarter på YouTube er litt spesielt. Det er vel mer vanlig at artister bruker sine egne sider på Twitter og eventuelle hjemmesider for å ha en dialog med sitt publikum. Ved å delta på med et innlegg som snakker om at: «Gud er kjærlighet og at fordommer og hat er menneskelige handlinger», går han inn for å sette en standard for hva han mener om eventuelle hatefulle ytringer på disse sidene. Han som forfatter prøver dermed å påvirke publikum også i slike fora (ref. kap.3.2).

5 Drøfting av funn

5.1 Introduksjon

I dette kapittelet vil jeg diskutere de ulike resultatene fra analysekapittelet og knytte dette mot teorien i kap. 2 og 3. Jeg har valgt å strukturere innholdet med å ta utgangspunkt i forskningsspørsmål 2 og 3.

5.2 Hvordan kommer religion til uttrykk i sangene og videoene til *Take Me To Church* og *Father*?

Både Hozier og Tooji har i intervjuer vært tydelig på at de har en intensjon med produktet de har publisert. Begge har uttrykt et ønske om å delta i debatten om hvordan institusjonelle religiøse organisasjoner diskriminerer og utelukker mennesker på bakgrunn av seksuell legning (Sheperd 2014, Alvsing 2015). Artistene bekrefter da det Endsjø & Lied kaller for det nye evangelium – at nettopp menneskerettighetene står sterkere forankret i et sekulært samfunn enn religiøse doktriner (ref. kap. 2.3).

Når vi setter den uttrykte intensjonen til artistene opp imot Roland Barthes teorier om at forfatteren bør «dø» for at en leser kan vokse til (ref. kap. 3.2), mener jeg at forfatterne i disse tilfellene, har en tydeligere rolle sammen med det populærkulturelle uttrykket enn han mente var nødvendig. Årsaken til at forfatterne er så «delaktige» i formidlingen, kan være på grunn av hvordan mediene fungerer i dag. Nå har vi tilgang til mye mer informasjon om en forfatter eller et produkt gjennom digitale medier. Det som publiseres av intervjuer, artikler og debattinnlegg er tilgjengelig for oss hele tiden, i motsetning til før da du måtte ha lest en avisutgave. Jo flere ting som ligger publisert, jo mer oppmerksomhet får forfatteren, og derfor

er det også flere nettaktører som vil publisere enda mer. På den måten, lever forfatteren og hans produkt et endeløst liv på nettet.

Gjennom ulike publiseringer i disse mediene, kan vi lese at begge har det Lynch kaller en *sosial og kulturell* bagasje (ref. kap. 3.2). Hozier har vokst opp i et katolsk Irland og sett eksempler på hvordan den katolske kirken opptrer med autoritet om den rette lære. Samtidig er den avslørt som en institusjon som over flere år har beskyttet og mørklagt overgrep som er begått av kirkens menn (Greene 2015, Mullally 2014). Tooji har på sin side, personlige erfaringer med mobbing i barneårene fordi han var annerledes enn de andre på skolen. Hans familiebakgrunn – særlig morens historie, ser ut til å ha hatt innvirkning på hans samfunnsengasjement (Myhren 2012, Ringheim 2012). Tooji stod også fram som homofil samtidig med sin utgivelse og det gir ham, etter min mening, en enda dypere årsak og ønske om å produsere akkurat dette populærkulturelle uttrykket. Forfattertilnærmingen til Lynch er i samsvar med resultatene mine, men den bekrefter synet mitt om at disse to forfatterne har en sterkere koherens mellom seg selv og sitt produkt enn det både Barthes og Lynch mener generelt er viktig.

Man kan lese en kritikk mot den tradisjonelle lære som kirken representerer, i begge produktene. Forfatterne bruker religiøse referanser og symboler i en sekulær kontekst for å få fram poenget sitt: At det handler om mennesker som føler de ikke høres eller hører hjemme i Guds hus lenger. Begge spør om hvorfor det er blitt slik? Hvorfor har folk sluttet å komme? Fordi kirken, mener de, inviterer folk inn på visse premisser som ikke inkluderer alle. Det at artistene kritiserer den autorative stemmen som kirken representerer, betyr at de foretar en *avtradisjonisering* i den grad at de stiller spørsmål ved læren. Indirekte mener de begge at deler av den bør fornyes fordi den er med å opprettholde urettferdighet. I de siste ti-årene har det vært et fokus på hvordan tradisjonelle religiøse institusjoner fastholder på prinsipper som kan gå på tvers av sekulære lovendringer som gjøres i staten. De homofiles rettigheter er et eksempel på dette. Når man får et samfunn som aksepterer og tilkjenner like rettigheter for alle, samtidig som folk ser at det i praksis fremdeles foregår forskjellsbehandling i blant annet kirkens lære og praksis, kan dette føre til at man tar avstand den. Resultatet kan være minkende oppslutning til organiserte aktiviteter i kirken, eller at flere melder seg ut. Dette er for eksempel i overensstemmelse med Pål Repstads forskning på nordmenns forhold til religion (ref. kap. 2.3).

Begge sangene har titler som har referanser til kristendommen. Den ene et slags behov om å bli tatt med til kirken, den andre kunne vært en åpningsreplikk i en bønn; *Father*, (Far, Fader). Begge indikerer en invitasjon til å delta i noe religiøst. Innholdet videre har også likhetstrekk: *Take Me To Church* blir et slags opprop om at man først kan være menneskelig når man lever ut kjærligheten selv om det betyr å trosse enkelte læresetninger. Teksten til Tooji skildrer mennesker som er slitne av å rømme fra seg selv og det institusjonelle, et kall på Gud om å se hva som skjer. Artistene henvender seg direkte til de religiøse og til representanter for læren, for på den måten å få en debatt om hvordan kirken er med på å rettferdiggjøre diskriminering av enkelte mennesker på grunn av sin legning.

For å understreke innholdet, bruker artistene religiøse *symboler*. Det er flere å finne i teksten *Take Me To Church* enn i *Father*, men dette endrer seg i videoene som jeg kommer tilbake til senere. Symbolene som jeg nå referer til er et resultat av at en tolker ordene slik Charles S. Peirce tolker *semiotikken* og det Louis Hjelmslev sier om *denotasjon* og *konnotasjon* om ordenes «medbetydning.» Det at tegnenes innhold og betydning kan avhenge av forskjeller mellom ulike mottakere (ref. kap. 3.3). Jeg tolker funnene som at vi med kjennskap til kristendommen, tolker ordene i begge sangene som religiøse *symboler* knyttet til denne religionen. Hozier skriver om «sins», «worshipped» og «heaven», men bruker begrepene ironisk slik at han understreker en avstand mellom jeg-personen og kirkens lære. Dette kan forklares slik: Når han forteller kirken om sine synder, kan de begynne å slipe kniven. Underforstått betyr det de ikke vil eller kan tilgi. Det står i kontrast til hvordan den katolske kirke for eksempel gjennomfører absolusjon på vegne av Gud når du bekjenner dine synder. Tooji gjør det noe av det samme litt mer indirekte med: «Can you hear me», «tired of running» og at lyset er slukket i enden av veien. Han henvender seg direkte til Gud, i stedet for kirkens autoriteter slik at Gud kan se hva som skjer i «sine» kirker. Mange av symbolene som man finner i begge tekstene, kan altså tolkes både direkte og indirekte, men de har alle et klart budskap om at det skjer urett i religioners navn.

Når det er flere religiøse referanser i teksten til *Take Me To Church* enn *Father*, er det motsatt i videoene. I videoen til Hoziers produkt er det flest sekulære *symboler*, men jeg vil trekke fram bålet som brenner i mørket. Uten teksten, vil det kanskje bare symbolisere et varsel om noe vondt. I en kontekst med teksten, blir det et tegn på religiøs ekskludering av de som ikke lever slik autoritetene vil. I Toojis visuelle produkt er det mange religiøse referanser og symboler. Ved å spille inn videoen i Frogner kirke, lar han denne indirekte være et *symbol* for

all organisert religion som diskriminerer og utestenger mennesker med homofil legning. Kirkerommet er et stort *symbol* på kristendommen. Det er et autentisk rom, kulissene er ikke forandret. Presten møter sin menighet i sin «uniform», og det han gjennomfører viser tegn på at det er en gudstjeneste. Andre symboler det er verdt å nevne, er bruken av en due og et par englevinger. Når jeg-personen bestemmer seg for å ikke høre på prestens avvísninger og kommer tilbake til kirken, ser vi duen for første gang. Den bringer tegn på fred og forsoning. I videoens siste scene når presten har kapitulert for følelsene sine, står de elskede nakne foran alteret mens store englevinger vokser fram bak dem og brer seg ut (ref. kap. 4.6). Begge symbolene brukes i videoens siste scener for å understreke at selv om kirkens autoriteter ikke aksepterer homofil kjærlighet, så mener han at Gud gjør det. Alle mennesker kan ta imot Guds budskap, og han vil sette dem fri.

Fortellingenes *narrasjon* er ulik. Hozier forteller *om* en historie om to homofile menn, Tooji *deltar* i historien som en part av et homofilt kjærestepar. *Karakterene* i videoen til *Take Me To Church* viser to motstridene grupperinger som samhandler med hverandre gjennom at den største gruppen forfølger de homofile som prøver å leve ut sin kjærlighet. Det homofile paret får i kommentarfeltene mye sympati både fra religiøse og ikke-religiøse, mens mobben – den andre gruppen i videoen, oppleves av mange som et eksempel på urettferdig behandling av mennesker. På den måten lar produsentene av videoen, *karakterisering* av rollene passe med Hoziers mening om dette temaet (ref. kap. 3.4, 4.1 og 4.4). Visualiseringen av Toojis tekst har to *hovedkarakterer*. Det homofile paret, hvorav den ene er en prest. Samhandlingen mellom de to er først preget av konflikt for å ikke ville stå for sin legning. Så en erkjennelse når presten tør leve ut sin seksualitet på tross av den organisasjonen han representerer. I stedet for en forfølgende mobb, har denne videoen en menighet som aksepterer deres kjærlighet. Det kan tolkes som at Tooji mener at mange mennesker i dag, har et liberalt syn på dette temaet, og at mange aksepterer allerede det som enkelte kirkelige autoriteter ikke vil. Dette viser at religiøs tro ikke lenger fører til at man må følge alle dogmer og den praksis som en organisert religiøs institusjon står for. I stedet opplever vi at mange gjør valg om hvilke deler av religionen som er viktig for dem. Resultatet av dette, er at vi får kristne som er uenig i kirkens syn på for eksempel homofili.

5.3 Hvordan mottar og tolker publikum produktet i digitale medier?

Artistene og deres produkter, får både støtte og kritikk fra publikum i kommentarfeltene på digitale medier. Sangen til Hozier blir, i ytterste konsekvens, tolket som blasfemisk. Det er

flere representanter for kristne kirkesamfunn og kristne lyttere som mener at den angriper den kristne religionen og deres troslære. De provoseres av at det brukes religiøse metaforer i teksten for å understreke at det er greit å synde hvis man bare får elske den man vil. Argumentasjonen mot innholdet i sangen finner de i de hellige tekstene. Ulike kapitler fra bibelen brukes for å vise at Gud mener at homofil praksis er en synd. Samtidig møter andre denne debatten med å forsvare denne kjærligheten. De bruker også bibelen som støtte, når de sier at Gud er kjærlighet og at Han skapte alle i sitt bilde. Det er både homofile og heteroseksuelle som støtter denne tolkningen. Det virker ikke som om nordmenn flest reagerer på innholdet i Toojis tekst på samme måte. Man kan spørre seg om hvorfor hans tekst ikke blir tolket på samme måte. Det er naturlig å anta at det her er kulturelle forskjeller som spiller inn. Det kan tyde på at nordmenn flest ikke har så tett forhold til de religiøse tekstene i bibelen som for eksempel irer og amerikanere har. Et av sekulariseringsprinsippene er at stat og religion står adskilt i samfunnet. I Irland står kirken sterkere med staten, enn det kirke og stat gjør i Norge i dag. Det kan forklare hvorfor Den norske kirke i Norge, har tilpasset og fornyet sin praksis i større grad enn Den katolske kirke (ref. Taylor i kap.2.1). Det at det er så forskjellige oppfatninger av artistene tekster, kan i tillegg forstås ut i fra Pierre Bourdieus *kulturelle kapital* – at individene som tolker uttrykkene sitter på så ulik kunnskap om temaet (ref. kap. 2.3).

Historien i videoen til *Take Me To Church* underbygger tematikken i sangen. Den viser hvordan homofile kan oppleve å bli forfulgt. Den peker blant annet på forholdene i Russland, men den har også en videre funksjon. Teksten og videoen sammen viser oss hvordan diskriminering skjer - både i kirken og i samfunnet generelt. Handlingen i videoen fører til at både kristne og ikke-kristne sier de har sympati for det homoseksuelle paret uten at dette fører til en stor debatt om rettigheter i nettmediene eller i kommentarfeltene. Det er større debatt rundt innholdet i videoen til *Father*. Den ble spilt inn i Frogner kirke, og det provoserer mange. Det at det vises en seksuell handling i en kirke skaper diskusjon. Vi har sett eksempler på at enkelte prester tar Tooji i forsvar når det gjelder dette. De mener at virkemidlet er sterkt, men at det er nødvendig for å få fram budskapet: at kirkens praksis får lov til å stå over landets lover som skal beskytte enkeltmennesket fra diskriminering (Gunnes 2015). De fleste representanter fra kristne institusjoner mener imidlertid at det er forkastelig å blande sex inn i kirkerommet fordi det er et hellig rom som brukes til bønn. Både kristne og ikke-kristne privatpersoner reagerer også negativt. Mange føler nok at det røkkes ved den norske tradisjonen og sjelen vår om at det er enkelte ting man ikke skal gjøre i kirken, og misliker

videoen av den grunn. Andre mener at Tooji med denne har ødelagt en kamp de homofile har om å bli akseptert som vanlige folk. Ikke bli stigmatistene som seksuelle vesener som til og med har sex i det hellige rom. Det at de mener at artisten har satt homokampen tilbake, finner jeg ikke spor av i tilbakemeldingene til Hozier sitt produkt. Dette kan være nok et eksempel på at kulturelle forskjeller spille inn. Både USA og Irland kan kanskje vise til en svakere kamp for de homofiles rettigheter på den ene siden og en sterkere religiøs forankring på den andre siden. Habermas bekrefter dette i sitt fenomen om at det er tegn på en revitalisering av religionen i for eksempel USA hvor man ser en økt kristenmobilisering. Av den grunn kan flere vært opptatt av å tolke teksten, men ikke vært opptatt av å forsvare en homokamp som ikke er tydelig forankret i det offentlige samfunnet. Norge har i motsetning, kanskje hatt en sterkere rettighetskamp for mennesker med annen seksuell legning samtidig som vi til nå, har hatt en svakere felles forankring til religionen. I Norge har vi hatt de homofiles rettigheter på dagsorden i mange år, og den har vært debattert i både sekulære og religiøse kretser.

Det er så langt jeg finner, ingen av representantene fra norske kristne organisasjoner som bruker kristen lære til å fordømme homofili slik vi ser at det blir gjort i USA når det gjelder Hoziers sang. Det kan for eksempel bety at kirken i Norge har arbeidet med slike temaer på en annen måte. Den siste bestemmelsen om med å gi likekjønnede rett til en liturgisk vielse, er et resultat av mange års kamp og strid innad i kirken, men det er et godt eksempel på hvordan kirken arbeider med å være en del av det moderne samfunnet uten å miste sin integritet. Likevel, mener Tooji at dette ikke er nok. Han mener det fremdeles foregår diskriminering i religiøse institusjoner, og at man må bruke kraftige virkemidler for å vise den fram. Til syvende og sist, mener han det er viktigst at menneskerettighetene går foran religiøse doktriner. På bakgrunn av Habermas og hans teori om at kirker og religiøse organisasjoner får en større rolle som fortolkere i det postsekulære samfunnet, kan man tolke at artistene gir en invitasjon til de som representerer religionen. Ved at ingen av partene har et fortolkningsmonopol, vil de normative kravene som de ikke-religiøse har, møte de religiøse doktrinene og på den måten håpe at en forandring skjer. Begge grupperinger må møtes med respekt for hverandres ulikheter, bare da kan man utvikle et solidarisk samfunn. Habermas mener likevel at deltakerne må regne med at mange av meningsforskjeller likevel vil bestå (Habermas 2008b, s.37).

Man kan stille seg spørsmål om Norge opplever en like sterk eller lik kristenmobilisering som for eksempel USA. Slik jeg leser svarene i min empiri, så er kommentarene som er gitt, tuftet på både sekulære og religiøse argumenter. Det virker imidlertid som om mange av de som ikke har en rolle i kirken, kritiserer Tooji med argumenter om angrep på vår kristne kulturarv eller det umoralske ved det å ha sex i en kirke, mer enn å tufte argumentene på religionens lære. Dette er tegn på at religion er viktig på ulik måte, i ulike samfunn. Samtidig kan en forsiktig spørre seg om økt innvandring med folk med annen religiøs bakgrunn, kan føre til en større oppblomstring av religiøs oppblomstring i Norge fordi man erfarer at andres religiøse tilhørighet blir en stemme i det offentlige (ref. Habermas i kap.2.2). Det er som jeg har sagt tidligere, allerede diskusjoner om bruk av religiøse plagg i det offentlige i Norge.

6 Avslutning

På hvilken måte kan man vise populærkulturelle uttrykk i en postsekulær kontekst?

Dette har vært problemstillingen min i denne avhandlingen. For å kunne svare på den, var det nødvendig å sette opp tre forskningsspørsmål. Det første var å redegjøre for hva som kjennetegner et postsekulært samfunn med utgangspunkt i Jürgen Habermas sine teorier. Hovedprinsippet hans er at det ligger en forutsetning om at statene må ha vært sekulære før de kan bli postsekulære (ref. kap. 2.2). De to andre forskningsspørsmålene var knyttet opp mot religion og populærkultur. Som eksempler på populærkulturelle uttrykk, valgte jeg artistene Hozier og Tooji. Begge har i løpet av de siste årene, utgitt en sang med tilhørende videoer der religion spiller en rolle. De to forskningsspørsmålene som er besvart er:

2. Hvordan kommer religion til uttrykk i tekst og video?
3. Hvordan mottar og tolker publikum produktene?

Drøftingskapittelet viser at religion vises på mange måter i artistenes produkt. Artistene har valgt å bruke kristne symboler som virkemidler i sine produkter. Det er en religion de har et forhold til, og som er gjenkjennende for deres publikum. Gjennom å bruke religiøse symboler og metaforer i sine uttrykk, får artistene fram kjernen til et samfunnsproblem; at mange med homofil og lesbisk bakgrunn, føler seg ekskludert fra tradisjonelle religiøse institusjoner på grunn av gamle dogmer. Begge har altså en intensjon med sitt produkt, selv om den virker å være mest personlig for Tooji fordi han har stått fram som homofil. De provoserer både kirkens lærde og andre kristne når de bruker religiøse symboler på denne måten, men de mener at «målet helliger midlene» når folk blir bevisste om at forskjellbehandling fremdeles

foregår. Dermed fungerer de populærkulturelle uttrykkene som kritiker til religiøse og tradisjonelle doktriner.

Jeg har vist i min empiri at artister i musikkbransjen har en unik mulighet til å fremme synspunkter gjennom sine tekster og visuelle uttrykk. Hoziers produkt *Take Me To Church*, bruker Den katolske kirke som virkemiddel, mens Tooji bruker Den norske kirke i sin formidling av *Father*. Det er forskjell på hvor adskilt kirke og stat er i Irland og i Norge, og derfor ser vi at de religiøse autoritetene og samfunnets borgere provoseres av ulike ting. Debatten om de homofiles rettigheter har for eksempel, kommet lenger hos norske religiøse autoriteter enn hos de irske. På grunn av den digitaliserte medieverdenen, kommer artistene raskt i kontakt med sitt publikum. Lytterne kan på sin side, være med i en eventuell debatt om tematikk som tas opp i det populærkulturelle produktet. Det er gjort i stor grad i denne sammenhengen. Publikum deltar med sine synspunkter om kirkens doktriner og om homofili, og på den måten fungerer kommunikasjonen som en slags «symbiose» mellom artist, medier og publikum.

Selv om det er færre individer som tilhører tradisjonelle religiøse institusjoner, er ikke religionen borte fra samfunnet. Mange folk er like opptatt av religion som før, men ikke alle er like lojale til alle dogmer. De velger ut det de vil tro på. Publikummet til Hozier og Tooji er eksempler på dette. Folk både dømmer og forsvarer det samme produktet tuftet på hvordan de tolker og erfarer sin religion. Avhandlingen viser altså at skillet mellom hva som er profant og hva som er religiøst er flytende og veldig subjektivt. Religionen er ikke lenger en egen kultursektor, men brukes som vi ser i min empiri, i populærkulturelle uttrykk. Et av hovedpoengene til Habermas er at vi må tåle og respektere, at ikke alt i en religion kan angripes med rasjonelle argumenter. Det betyr i denne sammenheng, at noen av religionens læresetninger må få stå urørt. Det er viktig å ha de religiøse institusjonene på lag, og at staten gir religionsfrihet til alle. Likevel kan samfunnets borgere være med å påvirke endring i religiøs praksis som bryter med andre rettigheter i samfunnet. Gjennom dialog kan man øve innflytelse på hverandre, og greie å leve sammen i et felles samfunn. Uenigheten rundt for eksempel religion og homofili som jeg har sett nærmere på i min avhandling, er et viktig eksempel på dette.

Litteraturliste og vedlegg

Alver, Bente Ingild S. Gilhus, Lisbeth Mikaelsson & Torun Selberg (1999) *Myte, magi og mirakel – I møte med det moderne*. Oslo: Pax

Alvsing, Felicia (2015, 09.09) Tooji: Derfor spilte jeg inn intims scenen i kirken. VG. Hentet fra <http://www.vg.no/rampelys/musikk/tooji-derfor-spilte-jeg-inn-intims-scenen-i-kirken/a/23467715/> Lest 28.12.2016

Antonsen, Stian Amadeus (2015, 08.06) Menneskerettigheter foran religion. *Gaysir AS*. Hentet fra <https://www.gaysir.no/artikkel.cshtml?cid=16900> Lest 18.10.2016

Bandehy, Lily. (2015, 16.06) Jeg takker Gud for at han er homofil. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Lily-Bandehy-om-sonnen-Tooji-Jeg-takker-Gud-for-at-han-er-homofil-37819b.html> Lest 18.10.2016 Lest 28.12.2016

Baran, Edward (2015, 02.02) Irish rocker Hozier says sexual orientation 'not the point'. *Reuters*. Hentet fra <http://mobile.reuters.com/article/idUSKBN0L61QV20150202?irpc=932> Lest 10.10.2016

Beckford, James (2010). The Return of Public religion? A Critical Assessment of a Popular Claim. *Nordic Journal of Religion and Society*. Hentet fra <http://tapir.pdc.no/pdf/NJRS/2010/2010-02-2.pdf> Lest 28.12.2016

Berger, Peter (1999) *The Desecularization of the World*. Washington DC: Ethic and Public Policy Center

Billboard - Biografi av Hozier. Hentet fra <http://www.billboard.com/artist/6059764/hozier/biography> Lest 02.10. 2016

Botvar, Pål Kjetil og Ulla Schmidt (2010) *Religion i dagens Norge - mellom sekularisering og sakralisering* Oslo: Universitetsforlaget

Bragstad, Erlend Elias (2015, 08.06). Tooji: All PR er ikke god PR! *Blogg*. Hentet fra <https://erlendelias.no/2015/06/08/tooji-all-pr-er-ikke-god-pr/> Lest 28.12.2016

Bryman, Alan (2004) *Social Research Methods* 2.utg. Oxford University Press

Cains, Dan (2015, 16.03) Taken to our hearts. *Sunday Times*. Hentet fra <http://hozier.com/tumblrfeed/2015-03-16-173359/> Lest 09.08.2016

Cloud Nine. *Wikipedia*. Hentet fra https://en.wikipedia.org/wiki/Cloud_Nine Lest 28.12.2016

Den guddommelige komedie. *Wikipedia*. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Den_guddommelige_komedie Lest 28.12.2016

Denker, Angela (2015, 17.04) 9 questions raised by Hoziers hit song Take Me To Church. *Red Letter Christians*. Hentet fra <https://www.redletterchristians.org/9-questions-raised-by-hoziers-hit-song-take-me-to-church/> Lest 08.07.2016

Dictionary.com, forklaring på «mouthpiece». Hentet fra <http://www.dictionary.com/browse/mouthpiece> Lest 09.08.2016

Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied (2011) *Det folk vil ha – Religion og populærkultur* Oslo: Universitetsforlaget

Frogner kirke (2015, 14.04) Søknad om videoinnspilling av *Father* <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://static.tv2.no/s/files/2015/06/09/Toojis+soknad+til+Frogner+menighet.pdf>

Gimse, Lars Martin og Friestad, Erlend (2015, 09.06) for Vårt Land «Videoen kom i veien for budskapet» <http://www.vl.no/nyhet/videoen-kom-i-veien-for-budskapet-1.365286> Lest 11.01.2017

Gran, Even (2006, 06.09) Hva er det som går av Habermas? *Fri Tanke*. Hentet fra <http://fritanke.no/reportasje/hva-er-det-som-gar-av-habermas/19.7900> Lest 01.10.2016

Greene, Andy (2015, 29.01) Behind Hoziers unlikely rise. *Rolling Stone*. Hentet fra <http://www.rollingstone.com/music/features/behind-hoziers-unlikely-rise-20150129> Lest 01.10.2016

Gripsrud, Jostein (2007) *Mediekultur, mediesamfunn*, 4.utg. Oslo: Universitetsforlaget

Gripsrud, Jostein (2015) *Mediekultur, mediesamfunn*, 5.utg. Oslo: Universitetsforlaget

Grønskar, Lise, Trine H Jonassen, Pål Nordseth (2015, 11.06) Det er interessant at de kan referere seg fram til seksuelle overgrep, men likevel virke overasket over at det er et seksuelt innhold. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kultur/det-er-interessant-at-de-kan-referere-seg-frem-til-seksuelle-overgrep-men-likevel-virke-overrasket-over-at-det-er-et-seksuelt-innhold/60704111>
Lest 01.02.2017

Gunnes, Gyrid 09.06.2015. Tooji er Norges Pussy Riot *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Tooji-er-Norges-Pussy-Riot-37588b.html>
Lest 12.12.2016

Habermas, Jürgen (2005) *Religion in the Public Sphere*. Foredrag da han mottok Holbergprisen i 2005. Oversatt av Jeremy Gaines (2006). Kap.5 i *Between Naturalism and Religion*. Cambridge: Polity Press. Original tekst er publisert i *Zurischen Naturalismus und Religion* (Frankfurt: Suhrkamp Verlag, 2005). Hentet fra <https://pdfs.semanticscholar.org/5872/22fc46037816093a897a01a17dd3c2e56a42.pdf>
Lest 01.02.2017

Habermas, Jürgen (2008a) *Notes on a post-secular society*. Teksten var opprinnelig på tysk i *Blätter für deutsche und internationale Politik*, i april 2008. Skrevet for en forelesing som Habermas ga 15.mars 2007 på Nexus instituttet ved universitetet i Tilberg i Nederland. Hentet fra <http://www.signandsight.com/features/1714.html>
Lest 17.01.2017

Habermas, Jürgen. Joseph Ratzinger (2008b) *Sekulariseringens dialektikk*. Oslo: St. Olav Forlag

Henriksen, Jan-Olav (2005, 25.11) Habermas som religionsfilosof. *Morgenbladet*. Hentet fra https://morgenbladet.no/debatt/2005/habermas_som_religionsfilosof Lest 19.10.2016

Hofseth, Anders (2009, 24.08) Hvem definerer formen på nettet? *NRK Beta*. Hentet fra <https://nrkbeta.no/2009/08/24/hvem-definerer-nettformen/> Lest 12.01.2017

Holmlund, Jan Thomas (2016, 04.02) Derfor la MTV-Tooji tv-karrieren på hylla. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kjendis/derfor-la-mtv-tooji-tv-karrieren-pa-hylla/66804879> Lest 28.12.2016

Hozier – den offisielle hjemmesiden, artikler <http://hozier.com/media/?tagged=article>
Lest 28.08.2016

Hozier – den offisielle hjemmesiden, intervjuer <http://hozier.com/media/?tagged=interview>
Lest 28.08.2016

Huseby, Marcus (2015, 10.06) Kirken: Redd Toojis preste-sex skulle mistolkes som overgrep. *VG*. Hentet fra <http://www.vg.no/rampelys/musikk/kirken-redd-toojis-preste-sex-skulle-mistolkes-som-overgrep/a/23468357/> Lest 28.12.2016

Jensen, Roger (2012, 19.06) Sekulær fornuft vs religiøse følelser. *Minerva*. Hentet fra <https://www.minervanett.no/sekulr-fornuft-vs-religise-flelser/> Lest 13.02.2017

Johansen, J (2015, 15.06) Satanbenådet Hozier. *Riksavisen*. Hentet fra <http://www.riksavisen.no/satanbenadet-hozier-take-me-to-church/> Lest 21.10.2016

Linneberg, Arild (1991): «Litteratursosiologi, marxisme og nyhistorisme» i Kittang, Atle, Arild Linneberg, Arne Melerg og Hans H. Skei (1999), *Moderne litteraturteori. En innføring*, Oslo: Universitetsforlaget

Lorentzen, Sigrid Schei (2015, 09.06) Slik forsvarer Tooji sexscenen foran alteret. *TV2.no*. Hentet fra <http://www.tv2.no/2015/06/09/underholdning/toppsaker/tooji/erlend-elias/7023317>
Lest 10.10.2016

Lundeby, Maria (2014) *Justin Bieber En toneangivende formidler til tweens* (Mastergradsavhandling, Det teologiske menighetsfakultetet i Oslo) Maria Celine Lundeby, Oslo. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/223446/AVH5035-kand-nr-3010-masteravh-Lundeby-navn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lynch, Gordon (2005) *Understanding Theology and Popular Culture* Oxford: Blackwell Publishing

Mail Online (2015, 02.02). Irish singer confronts rumours of sexuality. Hentet fra <http://www.dailymail.co.uk/video/tvshowbiz/video-1156299/Irish-singer-Hozier-confronts-rumours-sexuality.html> Lest 03.02.2017

Marshall, Taylor (2014, 11.12) Take Me to Church, Lyrics and meaning – A Christian analyse and critique. *Blog*. Hentet fra <http://taylormarshall.com/2014/12/take-church-lyrics-meaning-christian-analysis-critique.html> Lest 10.10.2016

Marthinussen, Linn C (2015, 08.06) Toojis mamma var statist i sønnens musikkvideo. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kjendis/toojis-mor-var-statist-i-sonnens-kontroversielle-musikkvideo/66673838><http://www.dagbladet.no/kjendis/toojis-mor-var-statist-i-sonnens-kontroversielle-musikkvideo/66673838> Lest 28.12.2016

McDaniel, Rick (2015, 06.03) A pastors open Letter to Hozier and his ‘Take Me to Church’ Song. *Blog*. Hentet fra <http://www.christianpost.com/news/a-pastors-open-letter-to-hozier-and-his-take-me-to-church-song-135050/> Lest 07.08.2016

Mouthpiece (2010) *Dictionary.com*. Hentet fra <http://www.dictionary.com/browse/mouthpiece>
Lest 28.12.2016

Mullally, Una (2014, 20.09) Hozier, An interview. *Irish Times*. Hentet fra <http://www.irishtimes.com/blogs/poplife/2014/09/20/hozier/> Lest 28.12.2016

Myhren, Anders (2012, 09.02) Mamma ble tvangsgiftet som 15-åring. *Se og Hør*. Hentet fra <http://www.seher.no/kjendis/mamma-ble-tvangsgiftet-som-15-aring/64554101>
Lest 28.12.2016

Myskja, Bjørn, Rune Nydal, Berge Solberg (2009) «Kultur, privatliv og offentlighet: Religionens plass i det sekulariserte samfunnet» i *Etikk i praksis* (1.utg 2009)
http://www.ntnu.no/ojs/index.php/etikk_i_praksis/article/view/1706/1644

Needham, Alex (2015, 30.04). I've had a few delightful letters from pastors who have some choice words to say. *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/culture/2015/apr/30/hozier-delightful-letters-pastors-take-me-to-church> Lest 28.12.2016

Norea Mediemisjon «Det gode ordet amen» <http://norea.no/artikkel/article/24033>
Lest 11.10.2016

NRK-nyheter på nett (2014, 14.01) Homofiles rettigheter. Hentet fra <https://www.nrk.no/nyheter/homofiles-rettigheter-i-russland-1.11161737>
Lest 11.10.2016

Quigley, Maeve (2014, 01.11) Hozier: I was in my attic in Wiclow recording the album. *Irish Mirror*. Hentet fra <http://www.irishmirror.ie/whats-on/music-nightlife-news/hozier-i-attic-wicklown-recording-4546080> Lest 15.12.2016

Ringheim, Trude (2012, 03.04) Føler at hun sviktet Tooji. *Dagbladet*. Hentet fra www.dagbladet.no/2012/04/03/magasinet/god_torsdag/tooji/iran/mgp/20968336/
Lest 28.12.2016

Stumme, Clifford (2015, 15.04) What does Take Me to Church by Hozier Mean? *Blog*. Hentet fra <http://cliffordstumme.com/2015/04/15/what-does-take-me-to-church-by-hozier-mean/>
Lest 28.10.2016

Sheperd, Julianne E (2014, 14.03). Irish Musician Hozier on Gay Rights, Sexuality and Good Hair. *The Cut*. Hentet fra <http://nymag.com/thecut/2014/03/qa-hozier-on-gay-rights-sex-good-hair.html> Lest 28.10.2016

Säljö, Roger (2001) *Læring i praksis – et sosiokulturelt perspektiv* Oslo: J. W Cappelen forlag

Taylor, Charles (2007) *A Secular Age*. Introduksjonskapittelet. London: The Belknap Press of Harvard University Press Cambridge, Massachusetts. Hentet fra [http://shadowsgovernment.com/shadows-library/Charles%20Taylor/A%20secular%20age%20\(2065\)/A%20secular%20age%20-%20Charles%20Taylor.pdf](http://shadowsgovernment.com/shadows-library/Charles%20Taylor/A%20secular%20age%20(2065)/A%20secular%20age%20-%20Charles%20Taylor.pdf) Lest 01.02.2017

The Guardian (2014, 01.02). «Russian anti-gaygang violence seen for the first time on camera.» Hentet fra <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/01/russia-anti-gay-gang-violence-homophobic-olympics>

Tooji - Den offisielle hjemmesiden: <http://toojimusic.com/> Lest 10.10.2016

TV2 (2015, 10.06). Intervju på God Morgen. Hentet fra https://www.youtube.com/watch?v=tT2l_CCiNiA Lest 10.10.2016

Universitetet i Oslo, Culcoms Workshop (2009). Religion styrker sekularitet. Hentet fra <https://www.uio.no/forskning/tverrfak/culcom/nyheter/2009/sekularisering.html> Lest 01.02.2017

Youtube - intervju med Hozier. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=zKzwZnyvLcE> Lest 07.08.2016

YouTube - offisiell video, *Take Me To Church*. Tilbakemeldinger fra publikum i kommentarfeltet. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=MYSVMgRr6pw> Lest 13.01.2017

Youtube – offisiell video, *Father Project*. Tilbakemeldinger fra publikum i kommentarfeltet. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=4XSn6Rfeefl> Lest 28.01.2017

Vedlegg 1: Tekst: *Take Me To Church*. Hentet fra
<http://www.azlyrics.com/lyrics/hozier/takemetochurch.html>

My lover's got humour
She's the giggle at a funeral
Knows everybody's disapproval
I should've worshipped her sooner

If the heavens ever did speak
She's the last true mouthpiece
Every Sunday's getting more bleak
A fresh poison each week

"We were born sick," you heard them say it

My church offers no absolutes
She tells me, "Worship in the bedroom."
The only heaven I'll be sent to
Is when I'm alone with you

I was born sick
But I love it
Command me to be well
Aaay. Amen. Amen. Amen.

[Chorus 2x:]

Take me to church
I'll worship like a dog at the shrine of your lies
I'll tell you my sins and you can sharpen your knife
Offer me that deathless death
Good God, let me give you my life

If I'm a pagan of the good times
My lover's the sunlight
To keep the Goddess on my side
She demands a sacrifice

Drain the whole sea
Get something shiny
Something meaty for the main course
That's a fine-looking high horse
What you got in the stable?
We've a lot of starving faithful

That looks tasty
That looks plenty
This is hungry work

[Chorus 2x:]

Take me to church
I'll worship like a dog at the shrine of your lies
I'll tell you my sins so you can sharpen your knife
Offer me my deathless death
Good God, let me give you my life

No Masters or Kings
When the Ritual begins
There is no sweeter innocence than our gentle sin

In the madness and soil of that sad earthly scene
Only then I am human
Only then I am clean
Ooh oh. Amen. Amen. Amen.

[Chorus 2x:]

Take me to church
I'll worship like a dog at the shrine of your lies
I'll tell you my sins and you can sharpen your knife
Offer me that deathless death
Good God, let me give you my life

[Vedlegg 2: Tekst: Father.](http://www.metrolyrics.com/father-lyrics-tooji.html) Hentet fra <http://www.metrolyrics.com/father-lyrics-tooji.html>

Your head is so deep in the box so you cannot rise up from it,
The world is getting cold, you got so numb while you played with it,
Forgot your heart on the road, how are you filling up the empty seats?
Your hands are getting cold while you're looking for another treat, a glimpse of heat.

And I'll be running from you.
Oh, father if you could just hear me, I'm tired of running, I'm tired of running.

And I'll be,
Running from you.
Oh, father if you could just hear me, I'm tired of running, I'm tired of running from you.

Father, father,
Father, father,
Father, father,
Father, father,

(Instrumental)

You're so obsessed with your high,
Cloud nine didn't make an ease.
And I can see your road,
Lights out by the end of it.

I feel so bad for you now,
While you're cleaning up your wounds to heal.
Tell me, what's the point?
When you're looking for that other need to make it bleed.

And I'll be,
Running from you.

Oh, father if you could just hear me, I'm tired of running,
I'm tired of running from you.

Father, father,
Father, father,
Father, father,
Father, father,

(Instrumental)

May all beings everywhere plagued
With suffering of body and mind
Quickly be freed from their illness
May those frightened cease to be afraid
And may those bound be free
May the powerless find power
And may people think of each other